

Maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoiden motivaatiotekijät ja kehittyvä asiantuntijuus

Pro gradu – tutkielma

Iivari Kiljunen

Kasvatustieteiden tiedekunta

Lapin Yliopisto

2023

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	11
2.1 Generalistit	11
2.2 Akateemisten generalistien työllistyminen.....	12
2.3 Motivaatio.....	13
2.4 Itsemääräämisteoria	14
2.4.1 Motivaation sisäistyminen.....	16
2.4.2 Psykologiset perustarpeet.....	19
2.5 Asiantuntijuus	20
3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	24
3.1 Tutkimuskysymykset.....	24
3.2 Metodologia	25
3.3 Aineiston hankinta	25
3.4 Aineiston analyysi.....	28
4 OPISKELUMOTIVAATIOON VAIKUTTAVAT TEKIJÄT.....	34
4.1 Tieteenala.....	34
4.2 Valmistuminen.....	36
4.3 Lähipiiri ja yliopistoyhteisö	37
4.4 Koulutuksen arvostus.....	39
4.5 Palkitseminen ja opintojen suorittaminen.....	41
5 OMA KOETTU ASIANTUNTIJUUS	43
5.1 Opinnoista saatavat tiedot ja taidot.....	43
5.2 Sivuaineet ja oman alan epävarmuus.....	45

5.3 Tulevaisuuden asiantuntijat	47
6 YHTEENVETO JA POHDINTA.....	50
6.1 Tutkinto ja opinnot.....	50
6.2 Valmistuminen ja työelämään siirtyminen	55
6.3 Jatkotutkimusaiheita	60
6.4 Tutkimuseettistä pohdintaa sekä tutkielman arviointia	61
LÄHTEET	64
LIITE 2. Haastattelu	71
LIITE 1. Haastattelupyyntö	72

Lapin yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoiden motivaatiotekijät ja kehittyvä asiantuntijuus

Tekijä/tekijät: Iivari Kiljunen

Koulutusohjelma/oppiaine: Kasvatustiede

Työn laji: Pro gradu –työ _x_ Laudaturtyö ___ Lisensiaatintyö ___

Sivumäärä: 70 + 2

Vuosi: 2023

Tiivistelmä:

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoiden motivaatiotekijöitä opinnoissa sekä mikä heitä motivoi valmistumisen jälkeen tulevaisuudessa. Tämän lisäksi tarkoituksena on selvittää miten kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijat näkevät ja kokevat oman tulevan asiantuntijuutensa. Tutkimuksessa on haastateltu 5 kasvatusalan maisteri vaiheen opiskelijaa, jotka kaikki ovat valmistuneet kandidaateiksi ja heillä on harjoittelu suoritettuna tai haastattelun hetkellä harjoittelu käynnissä. Haastattelut on toteutettu puolistrukturoituna teemahaastatteluna ja aineisto analysoitu aineistolähtöistä sisällönanalyysiä hyödyntäen.

Tulosten perusteella maisterivaiheen kasvatustieteilijät korostivat tieteenalan valintaa merkittävimpänä tekijänä, joka vaikutti heidän opintoihinsa. Valmistuminen nähtiin myös tärkeänä virstanpylväänä opinnoissa. Monille haastatelluille lähipiiri, sisältäen perheen ja opiskeluystävät, oli keskeinen voimavara, joka tuki opintojen sujuvuutta. Erityisesti opiskeluystävät koettiin erittäin vaikuttaviksi ja jopa ratkaiseviksi omien opintopolkujen suunnittelussa. Kasvatustieteen monialaisuus mahdollisti opiskelijoille tietyn joustavuuden tutkintorakenteen suunnittelussa, erityisesti sivuainevalinnoissa. Tämä valinnanvapaus loi kuitenkin epävarmuutta monille tulevaisuuden suhteen. Opiskeluystävät tarjosivat tukea sivuainevalinnoissa sekä auttoivat löytämään vastauksia opintoihin liittyviin kysymyksiin. Vaikka haastatellut maisteriopiskelijat kokivatkin tulevan työelämän kompleksisena ja haastavana he uskoivat saaneensa opinnoistaan runsaasti osaamista ja taitoja, jotka ovat arvokkaita tulevaisuuden työelämässä. Erityisesti kyky sopeutua muutoksiin nähtiin tärkeänä taitona tulevaisuuden työkentillä menestymiseksi.

Avainsanat: motivaatio, asiantuntijuus, generalisti, teemahaastattelut, sisällönanalyysi

x Tutkielma ei sisällä muita kuin tekijän/tekijöiden omia henkilötietoja.

1 JOHDANTO

“Työelämä on muutoksessa!”. Siinä on fraasi, joka on tullut hyvin tutuksi itselleni niin monella eri kurssilla omien yliopisto-opintojen aikana. Siitä kerrotaan monella eri kurssilla, sitä käsitellään monesta eri näkökulmasta eikä siihen voi olla yliopistop-
opinnoissa törmäämättä. Oli kyseessä aihealueeltaan kasvat- ja koulutuspolitiikkaan, yhteiskuntatutkimukseen tai jopa kehityspsykologiaan liittyvä kurssi, työelämän muutos nostaa siellä päätään. Tuo muutos on usein kuvattu kuin pysäyttämättömänä aaltona, mikä pyyhkäisee kaikkien päältä ja vain vahvimmat selviytyvät siitä. Kuinka siis opiskelijana voi kasvaa asiantuntijaksi, jolla on kykyä vastata työelämän asettamiin vaatimuksiin, jotka vaihtuvat ja muuttuvat jatkuvasti? Viime vuosien varrella keskustellessani useiden saman alan opiskelijoiden kanssa, on moni tuonut esiin oman tietämättömyyden siihen mihin heillä on mahdollisuus työllistyä. Omaan työllistymiseen liittyvien kysymysten kanssa tuntuu moni kasvatustieteen opiskelija kamppailevan.

Työelämä on jatkuvassa muutoksessa ja monet tekijät vaikuttavat siihen eri aikoina ja eri paikoissa. Yhteiskuntaa ja esimerkiksi liike-elämää ovat viime vuosina mullistaneet useat merkittävät muutostrendit. COVID-19-pandemian vaikutuksesta etätyö ja joustavuus ovat nousseet entistä keskeisemmiksi työskentelytavoiksi ja ovat nykypäivänä monella työpaikalla arkipäivää. Teknologian nopea kehitys, kuten tekoälyn ja automaation yleistyminen muuttaa työpaikkojen luonnetta ja edellyttää työntekijöiltä uusia taitoja ja sopeutumiskykyä. Samalla monimuotoisuus ja inklusiivisuus työpaikoilla ovat korostuneet ja yritykset panostavat ympäristövastuullisuuteen ja kestävään liiketoimintaan. Työn ja muun elämän tasapaino sekä jatkuva oppiminen ovat nousevia teemoja ja turvallisuuden sekä myös terveyden merkitys työelämässä korostuu entisestään. Globaali toiminta ja kansainväliset suhteet ovat osa monien organisaatioiden arkea ja itseohjautuvuus sekä vastuullisuus ovat vaatimuksia nykypäivän modernille työntekijälle.

Työmarkkinat ovat nykyisin hyvin erilaiset kuin esimerkiksi 1980-luvulla, jolloin korkeakoulusta valmistuminen takasi melkein varmasti työllistymisen (Hämäläinen 2003, 8). Alun perin korkeakoulutuksen tehtävänä oli tuottaa ja kouluttaa työvoimaa julkisen sektorin virkoihin. Esimerkiksi 60–90 % lääketieteen lisensiaateista, yhteiskuntatieteiden ja filosofian maistereista sekä kasvatustieteilijöistä työllistyi julkiselle sektorille vielä 1980-luvun puoliväliin asti, kun taas yksityiselle sektorille työllistyi eniten kauppatieteiden ja tekniikan aloilta. 1990-luvun lama muutti myös työmarkkinoiden luonteen. Kun laman vaikutukset osuivat myös työmarkkinoille, oli sillä myös vaikutusta korkeakoulutettuihin. Tämä johtui vuosikymmenen alun taloudellisesta taantumasta ja siitä johtuvista seurannaisvaikutuksista. Tämän seurauksena myös Länsi-Euroopassa alkoi korkeakoulutettujen työttömyys lisääntyä (Rinne 1998, 21–22, 101.) 1990-luvun laman seurauksena korkeakoulutettujen työttömyysaste kohosi lähes kymmeneen prosenttiin, mikä oli tuolloin Suomessa korkein ikinä mitattu (Hämäläinen 2003, 8–9).

Pelkästään laman aikaiseksi ilmiöksi ei työmarkkinoiden epävakaus jäänyt vaan epävarmuus työmarkkinoilla on lisääntynyt nykypäivänä. Yksin laman syyksi ei voida työmarkkinoiden muutosta syyttää vaan sen syyt ovat monisyisiä. Uusliberalistiset ajatukset kuin myös globalisoitua maailma voidaan nähdä vaikuttavan työmarkkinoiden muutoksiin. Uusliberalistinen idea kasvattaa yksilöistä oikeutettuja, mutta samalla myös velvollisia muokkaamaan itsestään kilpailevan menestyvän subjektin (Julkunen 2008, 122). Uusliberalistisen idean tavoitteena on luoda lakeja ja instituutioita sekä rakentaa yleisiä puitteita, joiden tarkoitus on palvella taloudellista kasvua ja yksilöllisiä etuja tukevia tavoitteita. Näihin tavoitteisiin liittyvät globalisaation lupaukset taloudellisesta ja kosmopoliittisesta vapaudesta sekä liikkumisvapaudesta yli rajojen. (Dean 2007, 5.) Voidaan siis todeta, että työmarkkinoihin vaikutti voimakkaasti globaalien virtojen liikkuvuus, joihin kuuluu esimerkiksi rahavirrat tai ihmiset, sekä länsimaissa tukevan jalan sijan saanut uusliberalistinen ajattelu, joka nousi 2000-luvun alussa voimakkaasti.

Suurin merkki työmarkkinoiden epävakaudelle on osa-aikaisten ja määräaikaisten työsuhteiden lisääntyminen. Ne lisääntyivät 1990-luvun laman aikana ja kasvoivat sen

jälkeen. Epätyyppillisiä työsuhteiden yleistymistä on tulkittu merkiksi murroksesta yritysten työvoiman käytössä. On pitkään pohdittu sitä, onko epätyyppillisten osa-aikaisten ja määräaikaisten työsuhteiden suosiminen korvannut lopulta täysin normaalityösuhdemallin, vaikka epätyyppillisten työsuhteiden ongelmallisuus on tiedostettu (Vuorinen & Valkonen 2007, 17.)

Suurin työttömyyttä ja työmarkkinoiden epävarmuutta ehkäisevä keino on edelleen kuitenkin kouluttautuminen, ja siitä on muodostunut aiempaa keskeisempi keino tai pyrkimys hallita työmarkkina-asemien epävarmuutta. Työmarkkinoiden muutosta on leimannut työelämän jatkuvasti kasvavat vaatimukset sekä myös työvoiman sisäisen kilpailun kiristyminen. On myös huomattu valikoitumis- sekä kilpailuilmioiden kasvua työmarkkinoiden sisällä, joissa korostuvat työntekijöiden kompetenssi, koulutus, ikä, sukupuoli, asuinpaikka ja toimiala. (Suikkanen, Lintukangas & Martti 2002.) Korkeampi koulutus antaa enemmän mahdollisuuksia toimia työmarkkinoilla, mahdollistaa parempaa ansiota, johtaa parempaan sosiaaliseen varmuuteen sekä antaa parempaa suojaa työttömyyttä vastaan (Vuorinen & Valkonen 2007, 18–19).

Muuttuvat työmarkkinat vaikuttavat myös yliopistossa ja korkeakoulussa opiskelevien omiin mielikuviin omasta tulevasta asiantuntijuudestaan. Korkeakoulussa, erityisesti ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa ja ammattikorkeakoulutuksessa, opintojen tarkoituksena on antaa opiskelijoille ammatillista osaamista, joka näyttäytyy kehittyvänä asiantuntijuutena työelämässä. Yliopistot puolestaan tarjoavat opiskelijoille mahdollisuuden aloittaa asiantuntijuutensa kehittämisen, joka sitten jatkuu ja syvenee työelämässä. Useissa tutkimuksissa on tutkittu, kuinka yliopistosta ja ammattikorkeakoulusta valmistuneet ovat sijoittuneet työelämään, minkälaisia taitoja he työssään tarvitsevat tai minkälaisia valmiuksia ja taitoja koulutus on antanut työelämään. Eräässä tutkimuksessa (Tynjälä 2008, 125) tarkasteltiin juuri edellä esitettyjä kysymyksiä ja mielenkiintoista oli, että 64 prosenttia vastanneista kokivat, että oli oppineet työssä tarvittavat taidot itse työssään, kun taas 14 prosenttia kokivat, että ne oli opittu yliopistossa. On tärkeää muistaa, että yliopiston tuottamaa osaamista voi olla vaikea tunnistaa, mutta silti vaikuttaa, että moni yliopisto-opiskelija kokee olevansa osaamaton

työelämään valmistumisen kynnyksellä. Tästä syystä koen, että on perusteltua myös tutkia kuinka yliopisto-opiskelijat kokevat oman tulevan asiantuntijuutensa.

Oma mielenkiintoni tähän tutkielmaan syntyi juuri kasvatustieteen tutkinnon synnyttämistä monista mahdollisuuksista. Kasvatustieteen maisterin tutkinto ei valmista opiskelijaa valmiiseen ammattiin, kuten esimerkiksi lääkärin tai opettajan tutkinto. Kyseessä on generalistiala, jossa omilla valinnoilla opintojen suhteen on suuri vaikutus työllistymisen kannalta. Rouhelon (2008, 83, 207) mukaan generalistit ovat akateemisilta aloilta valmistuneita, joiden opinnoista ei valmistuta johonkin tiettyyn ammattiin tai saavuteta ammattipätevyyttä vaan saadaan yleisiä työelämävalmiuksia. Generalistisilta aloilta valmistuneilla on monia erilaisia työllistymis- ja urapolkumahdollisuuksia, joilla voi hakea moniin erilaisiin tehtäviin. Termi generalisti liitetään usein laaja-alaiseen osaamiseen ja yleissivistävään koulutukseen sekä sen ohella sitä on käytetty myös ammattiin valmistavan koulutuksen yhteydessä silloin, kun korostetaan työelämässä tarvittavaa monipuolista osaamista. Generalistiselle alalle voi olla tyypillistä selkeän ammattikuvan puuttuminen ja vaikeudet ammatillisen identiteetin muodostumiselle (Rouhelo 2008, 81.) Pelkästään Lapin yliopistossa kasvatustieteen pääainevaihtoehtoja on kolme ja sivuainevaihtoehtoja useita, joista opiskelijat valitsevat ja rakentavat itselleen mielenkiinnon kohteisiin sopivan kokonaisuuden. Muissa yliopistoissa on runsaasti muita vaihtoehtoja mikä tarkoittaa, että jokainen tutkinto eroaa merkittävästi toisistaan. Tulevaisuudessa tutkintojen monipuolistuminen tulee todennäköisesti lisääntymään entisestään, kun korkeakoulujen yhteistyö tiivistyy, esimerkiksi Digivision kaltaisten aloitteiden myötä (Digivision 2030). Kasvatustieteen koulutusohjelmasta valmistuneet maisterit voivat työskennellä esimerkiksi koulutussuunnittelijoina, tutkijoina, uraohjaajina, henkilöstön kehittäjinä tai muissa asiantuntijatehtävissä. Suomessa kasvatustieteitä voi opiskella Helsingin, Itä-Suomen, Jyväskylän, Oulun, Lapin, Tampereen ja Turun yliopistoissa.

Tämä pro gradu -tutkielma käsittelee maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoiden motivaatiotekijöitä opinnoissa sekä heidän tulevaa koettua asiantuntijuuttaan. Tutkielma on osittain jatkoa kandidaatintutkielmalleni ”Kasvatustieteen kandidaattivaiheen

opiskelijoiden motivaatiotekijät yliopisto-opinnoissa” (Kiljunen & Volanen 2021), jossa tarkastelin kasvatustieteen kandidaattivaiheen opiskelijoiden motivaatiotekijöitä yliopisto-opinnoissa. Haluan jatkaa kandidaatintutkielman aiheen parissa, sillä minua kiinnostaa kasvatustieteen monet eri uravaihtoehdot ja motivaatiotekijät niiden takana. En halua pelkästään jatkaa saman aiheen parissa mitä tein kandidaatin tutkielmassa eli tutkia motivaatiotekijöitä yliopisto-opinnoissa. Halusin lisätä myös kandidaatin tutkielman aiheeseen lisäksi asiantuntijuuden käsitteen. Halusin motivaation rinnalla myös käsitellä kuinka generalistiset kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijat näkevät ja kokevat oman tulevan asiantuntijuutensa. Uskoisin myös, että aiheet saattavat myös limittyä ja kulkea rinnakkain. Motivaatiopsykologian tarkoitus on selittää miksi yksilöt toimivat tietyllä tavalla tietyissä tilanteissa (Nurmi & Salmela-Aro 2002, 10). Haluan motivaatiopsykologiaa mukaillen selvittää, mikä maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoita motivoi opintojen loppuvaiheessa sekä kuinka he kokevat tulevan asiantuntijuutensa. Mitä kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijat ajattelevat tulevaisuudestaan opintojen jälkeen. Löytyykö sisäisen motivaation tekijöitä enemmän nyt kun opinnot ovat loppusuoralla? Kandidaatintutkielmassa huomasin suurinta osaa haastateltavista motivoivan yksinkertaisesti itse tutkinnon saavuttaminen. Haluan tässä tutkimuksessa selvittää, onko itse tutkinnon suorittamisen rinnalle opintojen lopun lähestyessä noussut merkkejä esimerkiksi ammatillisen asiantuntijuuden muodostumiselle tai oman ammatillisen osaamisen kehittymiselle. Myös yksinkertaisesti, mikä motivoi kasvatustieteen tutkinnon suorittamisen jälkeen tulevaisuudessa?

Aiheen tutkiminen on mielestäni perusteltua erityisesti koulutuksen järjestäjän näkökulmasta. Tällainen tutkimus voi tarjota arvokasta tietoa ja näkökulmia korkeakoulutuksen kehittämiseen ja opiskelijoiden tukemiseen. Mediassa on toistuvasti noussut esiin huoli siitä, että korkeakoulut joutuvat tekemään taloudellisia karsintoja, esimerkiksi vähentämään tukipalveluja (MTV Uutiset 2019). Tämä voi vaikuttaa opiskelijoiden yleiseen hyvinvointiin ja opiskelumotivaatioon. Tutkimalla motivaatiotekijöitä voidaan saada syvempää ymmärrystä siitä, miksi opiskelijat saattavat kohdata vaikeuksia opinnoissaan ja miten heitä voitaisiin tukea paremmin. Ymmärtämällä opiskelijoiden motivaation taustalla vaikuttavia tekijöitä koulutuksen järjestäjät voivat kehittää tukitoimia ja ohjausta, jotka auttavat opiskelijoita pysymään

motivoituneina ja sitoutuneina opintoihinsa. Tämä puolestaan voi edistää tutkintojen valmistumista ajoissa ja vähentää opintojen keskeyttämistä.

Kokonaisuudessaan tämä tutkimus voi tuoda merkittävää lisäarvoa korkeakoulujen ja opiskelijoiden välisten suhteiden parantamiseen sekä korkeakoulutuksen laadun ja tehokkuuden edistämiseen. Se voi myös auttaa vastaamaan yhteiskunnallisiin haasteisiin kuten korkeakoulujen resurssien tehokkaampaan käyttöön ja opiskelijoiden hyvinvointiin liittyviin kysymyksiin.

2 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tässä luvussa käsittelen tutkittavaan ilmiöön liittyvän teoriataustan ja siihen liittyvät käsitteet. Aluksi käsittelen käsitettä generalisti ja ketä ovat kasvatustieteen generalistit ja kuinka heidän työllistymisensä eroaa professiotutkinnon suorittaneista. Tämän jälkeen määritän motivaation yleisellä tasolla ja kuinka itse määritän sen tässä tutkielmassa. Tämän jälkeen käsittelen Edward Decin ja Richard Ryanin itsemääräämisteorian (1985), jota on käytetty hyvin laajasti niin opiskelumotivaation kuin ihmisen hyvinvointiin liittyen. Lopuksi käsittelen asiantuntijuutta.

2.1 Generalistit

Sana *generalisti* on yleistynyt yleisessä puheessa ja siihen voi törmätä usein. Välillä termillä ei välttämättä tarkoiteta edes ammattiin tai koulutustaustaan liittyvää asemaa vaan voidaan puhua laajasti yleisiä taitoja tai tietoja omaavasta henkilöstä. Arkipuheessa generalisti-termiin liitetään laaja-alaisen osaamisen ja yleissivistävään tietoon liittyvää tietoa ja osaamista. Ylipäätään kouluttautuminen tuottaa osaamista ja sitä kautta tutkintoja. Lopulta tutkintojen kautta yksilöt sijoittuvat työmarkkinoille. Moniin ammatteihin saatetaan vaatia lakisääteisesti tutkinto, mutta ei tiettyä koulutusta. Ilman tutkintoa näihin paikkoihin on käytännössä mahdotonta hakea (Naumanen 2002, 74–78.) Generalistin synonyyminä usein saatetaan pitää yleistutkinnon suorittanutta tai yleissivistävän tutkinnon suorittanutta (Rouhelo 2008, 81). Terminä generalisti on suhteellisen tuore tieteellisellä kentällä, sillä esimerkiksi toisen vuosituhaten loppupuolella Peteri (1999) puhuu generalistien sijaan yleistutkinnon suorittaneista. Useissa tutkimuksissa generalistit on erotettu professionaalisilta aloilta valmistuneista, joilla taas viitataan yliopistollisiin aloihin, joilla on tiukat koulutusvaatimukset ja vain tietyn koulutuksen omaava on muodollisesti pätevä toimimaan professionaalisissa ammateissa (Haapakorpi 2000, 20). Perinteisiä professioammatteja ovat esimerkiksi opettaja tai lääkäri.

Määrittelen käsitteen generalisti samalla tavalla kuin Päivi Rouhelo (2008) ja Arja Haapakorpi (2000). Generalisti on ylempään korkeakoulututkinnon suorittanut henkilö, joka on valmistunut niiltä akateemisilta koulutusaloilta, jotka eivät valmista suoraan tiettyyn ammattiin. Tutkinnot eivät anna mitään spesifiä ammattipätevyyttä vaan antavat enemmänkin yleisiä valmiuksia työelämään. Tässä tutkielmassa tarkastelu kohdistuu kasvatustieteen koulutuksesta valmistuviin generalisteihin.

2.2 Akateemisten generalistien työllistyminen

Aikaisemmissa tutkimuksissa on todettu generalisteilla olevan vaikeuksia työllistyä etenkin työuran alussa. Etenkin työllistymisvaikeutta on niillä generalistien koulutusaloilla, joissa suurin osa työllistyy julkiselle sektorille. Tällaisia aloja ovat esimerkiksi humanistiset, yhteiskuntatieteellinen tai luonnontieteellinen ala. Yksityiselle sektorille työllistyviä koulutusaloja ovat kauppatieteellinen ja teknillistieteelliset alat. Generalistien työura alkaa yleensä muita aloja useammin tehtävistä, jotka eivät vastaa hankittua koulutustasoa. (Suutari 2003, 21; Vuorinen & Valkonen 2007, 56; Kivinen, Nurmi & Kanervo 2002, 37–38.) Generalistien siirtyminen työmarkkinoille sujuu professiotutkinnon suorittaneita vaikeammin ja hitaammin (Tuominen, Rautopuro & Puhakka 2011, 7). Myös generalistien työtehtävissä työelämän muutokset tulevat nopeammin näkyviin kuin muissa hitaammin muuttuvissa professionissa (Haapakorpi 2000, 20). Vaikeuksia generalistit kohtaavat työurallaan etenkin kolme vuotta valmistumisen jälkeen, mutta työurallaan vauhtiin päästyään he kokevat mahdollisuudet edetä uralla paremmiksi sekä ovat usein paremmin palkattuja verrattuna professiotutkinnon suorittaneisiin (Tuominen, Rautopuro & Puhakka 2011, 7).

Tutkinnon antaessa enemmänkin valmiuksia eikä tarkkaa ja tiettyä osaamista vaativaa ammattitutkintoa, voi kasvatustieteen maisterintutkinnon suorittaneilla generalisteilla olla vaikeampaa löytää oma paikkansa työmarkkinoilta. Oman itselle sopivan työpaikan löytäminen voi viedä pidemmän aikaa ja sen etsintä voi olla vaikeampaa tai monimutkaisempaa. Yliopisto-opintojen opetussuunnitelmiin ei myöskään välttämättä

kuulu opintoja, jotka auttaisivat opiskelijoita hahmottamaan tulevaa työuraansa. Tällöin työmarkkinoilla työnantajalle voi olla turvallisempaa tai tutumpaa palkata samaan tehtävään kauppa- tai hallintotieteilijä. (Suutari 2003, 21, 23–24, 29.)

2.3 Motivaatio

Motivaatio on käsitteenä hyvin arkinen ja sitä käytetään hyvin paljon selittämään tekemistä. Käsitteenä se ei kuitenkaan ole yksinkertainen vaan hyvin laaja-alainen, jota voidaan tarkastella monista eri näkökulmista. Alun perin sana motivaatio on johdettu liikkumista tarkoittavasta latinan kielen sanasta, *movere*. Myöhemmin se on liitetty myös koskemaan käyttäytymistä virittävien ja ohjaavien tekijöiden järjestelmää. Motivaatioon liittyy sana motiivi, jolla viitataan tarpeisiin, haluihin, vietteihin, sisäisiin yllykkeisiin, palkkioihin ja rangaistuksiin. Motiivit vaikuttavat yksilön yleiseen käyttäytymiseen ylläpitämällä ja virittämällä sitä. Motiiveilla on aina päämääränsä tai suunta, ja ne ovat joko tiedostettuja tai tiedostamattomia (Ruohotie 1998, 36.)

Pekka Ruohotie (1998, 37) on määritellyt motivaation kolmeen tekijään. Vireys kuvaa yksilön energiavoimaa, joka saa käyttäytymään tietyllä tavalla. Suunnalla kuvataan sitä, miten yksilö on suuntautunut käyttäytymään tietyllä tavalla. Viimeinen tekijä on systeemiorientoituminen, jolla viitataan yksilössä tai hänen ympäristössään oleviin voimiin, jotka palautteen kautta vahvistavat yksilön toimintaa tai saavat siitä luopumaan.

Motivaatiota on eroteltu myös tilanne- ja yleismotivaatiolla. Tilannemotivaatio on lyhytkestoista ja riippuvaista tilanteesta. Yksilön vireyteen vaikuttaa niin ulkoiset ja sisäiset ärsykkeet yhdessä yksilön psyykkisen tilan kanssa. Tilannemotivaatio siis määrää millä aktiivisuudella ja myös mihin suuntaan yksilö toimii tietyissä tilanteissa. Yleismotivaatio on taas pidempijaksoista tai pysyvää. Sillä kuvataan usein käyttäytymisen, vireyden ja motivaation keskimääräistä tasoa pitkällä aikavälillä. (Ruohotie 1982, 7.) Tilannemotivaatio on sidoksissa sekä myös hyvin riippuvainen

yleismotivaatiosta. Esimerkiksi yksilö, joka pitää työstään on paljon helpompi saada mukaan kehittämistehtäviin kuin omaan työhönsä tyytymätön (Ruohotie 1998, 41–42.)

Tässä tutkielmassa tutkin kasvatustieteen opiskelijoiden kokemaa motivaatiota. Kasvatustieteen koulutus on vapaaehtoinen yliopistokoulutus, johon on hakeuduttu omien mielenkiinnon sekä halujen takia. On oletettavaa, että suurin osa opiskelijoista omaa opintoja kohtaan etenkin paljon yleismotivaatiota. Kuitenkin on ymmärrettävää, etteivät välttämättä kaikki hakeudu näiden syiden takia jatko-opintoihin, joten tilannemotivaatiota voi etenkin tällaisilla opiskelijoilla esiintyä enemmän. Tässä tutkielmassa tarkastelen motivaatiota tilanne- ja yleismotivaation näkökulmasta.

2.4 Itsemääräämisteoria

Yksi tutkituimmista ja ehkä eniten ihmisen motivaatiota selittävästä teorioista on Richard Ryanin ja Edward Decin (Deci & Ryan 1985; Deci & Ryan 2000; Ryan & Deci 2000; Vasalampi 2017, 54) luoma itsemääräämisteoria (engl. self-determination theory). Teorialla on myös pyritty selittämään muun muassa eri-ikäisten oppilaiden koulu- ja opiskelumotivaatiota. Teoria pyrkii selittämään, mikä motivoi yksilöitä ryhtymään erilaisiin toimiin, kuten koulutehtävien suorittamiseen tai tavoitteiden saavuttamiseen, kuten hyvien arvosanojen saavuttamiseen tai korkeakouluun pääsemiseen (Eccles & Wigfield 2002, 126). Teorian keskiössä on ajatus siitä, kuinka yksilön toiminta on joko ulkoisen tai sisäisen motivaation ohjaamaa. Teoriaa on kutsuttu eri teoksissa myös itseohjautuvuusteoriaksi johtuen teorian lähtökohdasta, jossa ihminen tutkii omaa ympäristöään omien kiinnostustensa pohjalta. Tämä tarkoittaa, että ihmisellä on taipumus asettaa itselleen tavoitteita, pyrkii suoriutumaan ympärillä olevista haasteista ja lopulta liittyy uudet koetut kokemukset osaksi minäkuvaa. Tässä tutkielmassa käytän vain termiä itsemääräämisteoria, kun tarkastelen siihen liittyvää teoriaa.

Teoriaa laatiessaan Deci ja Ryan (2000, 229) lähtivät liikkeelle ajatuksesta, etteivät yksilöt eroa sen suhteen siitä, miten paljon heitä kiinnostaa tai ei kiinnosta jokin asia,

vaan etenkin sen suhteen, minkä vuoksi he ovat motivoituneet tekemään jotakin. Esimerkiksi kaksi korkeakouluopiskelijaa voivat opiskella samaa aihetta tai kurssisisältöä hyvin eri lähtökohdista. Kun toinen opiskelee saadakseen hyvän arvosanan kurssista, voi toinen opiskella oppimisen ilosta. Tällöin molemmat ovat motivoituneita omassa toiminnassaan, mutta heidän motiivinsa ovat erilaiset ja saattavat johtaa erilaisiin lopputuloksiin.

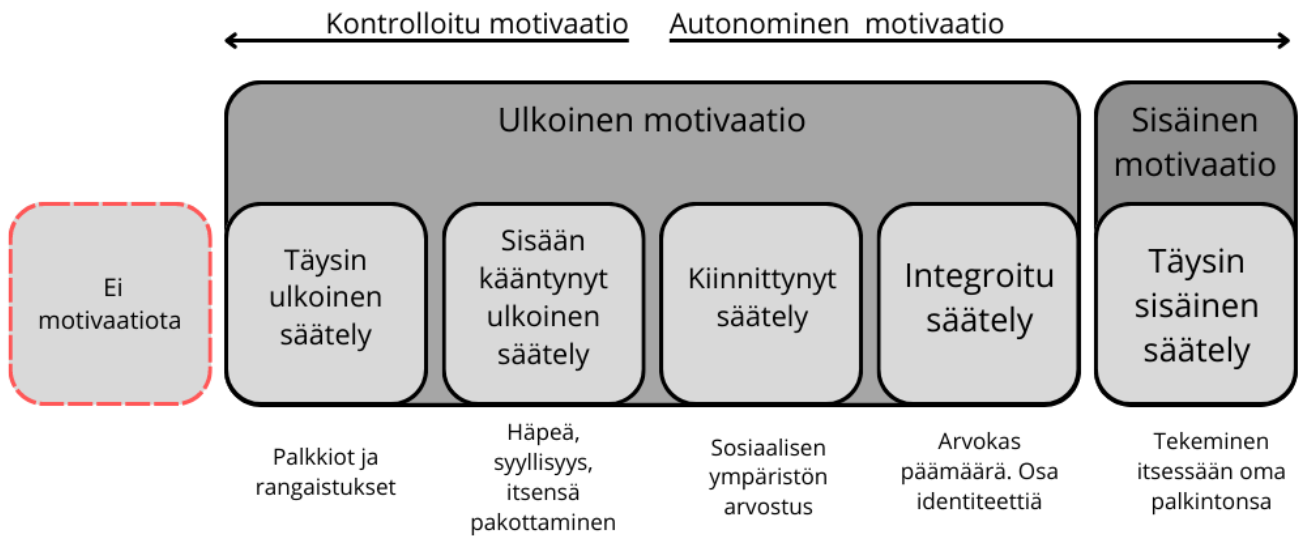
Sisäinen motivaatio tarkoittaa sitä, että yksilö motivoituu tekemään jotain itse tekemisen ilosta ja nautinnosta. Tällainen toiminta tuottaa yksilölle mielihyvää ja on linjassa hänen omien arvojensa kanssa. Esimerkiksi silloin, kun yksilö harrastaa urheilua, lukee tai omistautuu jollekin harrastukselle pelkästään sen vuoksi, että se tuo hänelle iloa ja tyydytystä, puhumme sisäisestä motivaatiosta. Itsemääräämisteorian näkökulmasta olennaisinta on, että tällaisessa toiminnassa ei ole vahvaa ulkoista palkkiota tai painetta ohjaamassa sitä. Ulkoiset palkkiot tai ulkopuoliset paineet voivat heikentää tätä sisäistä motivaatiota, vaikka yksilö muutoin pitäisikin niistä.

Ulkoinen motivaatio tarkoittaa taas sitä, että yksilö ei toimi omat arvot tai sisäiset kiinnostusten kohteet huomioiden. Vaikka yksilö saattaa itse valita tavoitteensa tai toimintansa, ne eivät välttämättä heijasta hänen henkilökohtaista intohimoaan tai merkityksellisyyttään. Tavoitteet saattavat olla valittuja ulkoisen paineen vuoksi, kuten esimerkiksi pyrkimys saavuttaa hyviä arvosanoja miellyttääkseen läheisiään tai välttääkseen heille aiheuttamaansa pettymystä. Ulkoinen motivaatio ilmenee myös tilanteissa, joissa yksilö ryhtyy toimiin välttääkseen syyllisyyttä tai ahdistusta. Toimiminen pelkästään ulkoisen motivaation ohjaamana voi heikentää yksilön hyvinvointia, ja hän saattaa olla valmis luopumaan toiminnasta helpommin, kun kohtaa vastoinkäymisiä tai vaikeuksia (Vasalampi 2017, s. 54–55). Ulkoinen motivaatio voi siis johtaa siihen, että yksilö tekee asioita enemmän ulkoisien vaikuttimien takia kuin omasta aidosta halusta tai sisäisestä innostuksesta.

2.4.1 Motivaation sisäistyminen

Yksilö ei voi tehdä kaikkea sisäisesti motivoituneena. Yhteiskunta esimerkiksi luo sekä samalla myös asettaa tavoitteita, joita yksilö ei luonnostaan välttämättä tavoittelisi. Tällaisia yhteiskunnan luomia tavoitteita on esimerkiksi kouluttautuminen, työpaikan saaminen tai mahdollisesti perheen perustaminen. Näitä tavoitteita kohti usein yhteiskunnan jäsen toimii ja huomionarvoista on se, mikä saa yksilön tavoittelemaan ja sisäistämään tavoitteet, jotka ovat alun perin tulleet ulkopuolelta.

Itsemääräämisteoria pyrkii juuri selittämään sitä, mikä saa yksilön luonnostaan sisäistään ja omaksumaan oman ympäristönsä sosiaalisesti hyväksytyt tavat ja säännöt osaksi omia arvojaan ja minäkuvaansa voidakseen kokea itseohjautuvuutta omassa toiminnassaan. Itsemääräämisteoriassa prosessia kuvataan ulkoisten motiivien vaiheittain tapahtuvaksi sisäistymiseksi. Ulkoisia motiiveja on siis monia erilaisia ja ne eroavat siinä, kuinka sisäistyneitä ne ovat. Esimerkiksi yksittäisen kurssin opiskelu voi johtua puhtaasti tulevaisuudessa ajatellun hyödyn tai ulkoa tulleen painostuksen ja vaatimuksen takia. Tällaisia esimerkkejä voi olla esimerkiksi ajatus jatko-opiskelusta tai sitten vanhempien vaatimukseen vastaamisesta. Kummassakaan tapauksessa toimintaa ei ohjaa sisäinen motivaatio vaan molempia ohjaa ulkoinen motivaatio. Vanhempien vaatiessa opiskelu on paljon vähemmän sisäistynyt kuin opiskelu ymmärtäen kurssin tuottaman hyödyn jatkoa varten. Kaikki motiivit eivät kuitenkaan samaistu samalla tavalla ja osa motiiveista ei sisäisty välttämättä ollenkaan.



Kuvio 1. Ulkoisen motivaation sisäistyminen (mukaillen Deci & Ryan 2000)

Deci ja Ryan (2000) kuvaavat motiivien sisäistymistä jananana, jonka toisessa päässä on täysin ulkoa säädellyt motiivit ja toisessa päässä taas täysin sisäiset motiivit (Kuvio 1). Jatkumon ensimmäisenä on täysin ulkoisesti säädellyt motiivit, jolloin motiivit eivät ole sisäistyneet lainkaan. Esimerkiksi opiskelija opiskelee vain saadakseen palkkion tai välttääkseen rangaistuksen. Tämä on tunnetuin kuvaus ulkoisesta motivaatiosta ja sitä on pidetty sisäisen motivaation vastakohtana. Jatkumolla toisena kohtana on sisään kääntynyt ulkoinen säätely, jossa toiminta voi sisäistyä sen verran, että toimintaa ohjaa esimerkiksi häpeän tai syyllisyyden välttäminen. Tämä motiivityyppi ei ole juurikaan sisäistynyt, sillä säätely on hyvin ulkoista, vaikka sillä on vaikutusta tunteisiin. Yksilön toimiessa vain negatiivisia tunteita välttääkseen tai oman itsearvostuksen säilyttääkseen, on toiminnalla tällöin negatiivista vaikutusta yksilön hyvinvointiin. Näitä kahta vähiten sisäistynyttä motiivityyppiä kutsutaan itsemääräämisteoriassa kontrolloitu motivaatio, sillä ne ovat pääosin ulkoa säädelyjä.

Kolmantena jatkumolla on kiinnittynyt säätely, jossa motiivit voivat edelleen sisäistyä niin, että yksilö havaitsee ja hyväksyy toiminnan arvot. Tällöin yksilö valitsee toiminnan, koska se koetaan itselle tärkeäksi usein saadakseen sosiaalisesta ympäristöstä arvostusta. Viimeisenä ulkoisen motivaation kohtana mikä on lähimpänä sisäistä motivaatiota, on integroitu säätely. Tällöin motivaatio integroituu osaksi omia arvoja ja tarpeita. Ympäristön tavoitteet sulautuvat tällöin osaksi yksilön omia tavoitteita. Toiminta koetaan itselle tärkeäksi ja merkitykselliseksi. Se jakaa sisäisen motivaation kanssa paljon samoja ominaisuuksia mutta toiminnan päämäärä on erillisten tavoitteiden saavuttaminen eikä pelkästään tekemisen ilo (Deci & Ryan 2000).

Yksilön kiinnittyessä ympäristön asettamiin tavoitteisiin, voi kiinnittyminen käydä niin vahvaksi, että yksilö voi samaistua ulkoa tulleisiin motiiveihin ja muuttaa ne omiksi motiiveiksi. Tällaisissa tilanteissa ulkoinen motivaatio muuttuu sisäiseksi motivaatioksi ja aluksi ulkoa tullut vaatimus toimintaa sulautuu lopulta osaksi yksilön minäkuva. Itsemäärämisteorissa kiinnittynyttä, integroitua ja täysin sisäistä säätelyä kutsutaan autonomiseksi motivaatioksi kuvaamaan sitä, että toimintaa ohjaava motivaatio on itseohjautuvaa.

Tutkimuksissa on todettu yksilön omien tavoitteiden valinnan innostavan työskentelemään tavoitteisiin pääsemiseksi sekä tukevan niissä edistymistä, jos työskentely tavoitteisiin tapahtuu autonomisen motivaation mukaisesti (Sheldon & Elliot 1998, 1999). Koulutuksellisissa tavoitteissa autonomisen motivaation on todettu muun muassa auttavan tehokkaan tavoitteiden edistymisen lisäksi siirtymään jatko-opintoihin lukion jälkeen, lisäävän innokkuutta opintoja kohtaan sekä vähentävän koulu-uupumusta, joten sillä on suuri vaikutus yksilön hyvinvointiin (Vasalampi, Salmela-Aro & Nurmi 2009). On kuitenkin huomion arvoista, että vaikka autonominen motivaatio on hyödyllistä omalle hyvinvoinnille ja tavoitteiden saavuttamiselle, kontrolloitu motivaatio ja autonominen motivaatio eivät aina ole toisensa vastakohtia tai poissulje toisiaan. Useissa toiminnoissa voi esiintyä hyvin monia erilaisia motiiveja samaan aikaan. Opiskelijoille on hyvin tavallista opiskella, jotta saisi hyviä arvosanoja, vaikka toimintaa saattaa ensisijaisesti ohjata oma kiinnostus opetettavaan aiheeseen. (Vasalampi 2017, 59.)

2.4.2 Psykologiset perustarpeet

Ulkoiset motiivit eivät sisäisty yksinään tai pelkästään tuurilla, vaan sisäistymisen taustalla on psykologiset perustarpeet. Itsemäärämisteorissa yksilön tarvitsee tyydyttää psykologiset perustarpeet, jotta ulkoiset motiivit sisäistyvät. Psykologiset perustarpeet ovat yhteisöllisyys, autonomia sekä kyvykkyys eli pystyvyys. Nämä perustarpeet ovat välttämättömiä yksilön hyvinvoinnille sekä kehitykselle.

Ensimmäinen perustarve on yhteisöllisyys, mikä on erityisen olennainen sisäistymiselle. Yhteenkuuluvuuden tarve liittyy yksilön tarpeeseen olla vuorovaikutuksessa muiden kanssa, kuulua ja olla osallisena (Vauras, Salo & Kajaniemi 2018, 89). Ihmisellä on sisäsyntyinen tarve muodostaa ja ylläpitää myönteisiä ja itselleen merkittäviä ihmissuhteita sekä näillä ihmissuhteilla on suuri vaikutus yksilön hyvinvointiin (Kiuru 2018, 124). Sisäistymistä usein auttaa yksilön ympärillä olevat tärkeät ihmiset, joihin tuntee yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä joihin voi samaistua. Yhteenkuuluvuuden tarpeen täytyessä lisääntyy myös opiskelussa myönteiset tunteet sekä opintoihin sitoutuminen.

Toinen perustarve on pystyvyys. Pystyvyyden tarpeiden tukeminen liittyy ihmisen tarpeeseen kokea menestyvänsä tavoitteidensa saavuttamisessa (Vauras ym. 2018, 88). Ihminen haluaa, että sillä on itsellään mahdollisuus vaikuttaa omien asioiden sujumiseen. Pystyvyyden kokeminen on asioiden aikaansaamista sekä myönteistä tunnetta niiden onnistuneesta läpiviennistä.

Kolmas ja viimeinen perustarve on autonomia. Autonomia viittaa ihmisen tarpeeseen toimia omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti ja tuntee voivansa itse päättää tekemistään asioista (Vauras ym. 2018, 87). Se on vastakohta kontrolloidulle toiminnalla, jossa toiminta ei ole enää lähtöisin omasta halusta vaan ulkoisesta pakosta. Autonomian tunteen vahvistumista edistää kokemus valinnanvapaudesta sekä omaehtoisuudesta ilman sosiaalisia paineita. Tutkimusten mukaan ulkoapäin tullut ohjaus ja negatiivinen palaute

osaamisesta heikentävät sisäistä motivaatiota (Deci & Ryan 1985; Eccles & Wigfield 2002, 112).

Ulkoisen motiivin sisäistyminen tapahtuu, kun kaikki kolme perustarvetta täyttyy. Yhteenkuuluvuuden tunne lisääntyy, kun esimerkiksi opiskelija tuntee kuuluvansa luokkayhteisöön ja hän tuntee saavansa tukea niin opettajalta tai vanhemmilta. Pystyvyyden tunne taas vahvistuu, kun opiskelijalle annetaan hänen osaamistasoonsa suhteutettuja tehtäviä. Liian haastavat tehtävät taas vaikeuttavat sisäistä motivoitumista. Yhdessä yhteenkuuluvuuden ja pystyvyyden tarpeiden tyydyttäminen voivat viedä sisäistymisen jo todella pitkälle, mutta pelkästään niiden avulla ei voi yksilö vielä sulauttaa ulkoiset motiivit omikseen. Tähän yksilö tarvitsee vielä autonomian tunnetta, jolloin hänen tarvitsee ymmärtää toimintansa merkitys, hänen on päästävä vapaasti prosessoimaan sekä myös muuttamaan edessä olevaa haastetta. (Vasalampi 2017, 61.)

Ruohotien (1998) sekä Decin ja Ryanin (2000) käsitykset motivaatiosta näyttävät olevan osittain yhteneviä ja niissä on samankaltaisuuksia. Esimerkkinä tästä Ruohotien systeemiorientoituminen, joka kuvailee samantapaisesti itsemääräämisteorian motivaation sisäistymisen kanssa puhuttaessa palautteen merkityksestä. Molemmat motivaatioteoriat kuvailevat miten ulkopuolelta tullut palaute vaikuttaa siihen jatkaako yksilö tehtävän parissa eli sisäistyykö motivaatio omiin arvoihin, jotta pystyy kokemaan autonomian ja pystyvyyden tunnetta. Yleis- ja tilannemotivaatio myös jakavat sisäisen ja ulkoisen ja motivaation kanssa paljon ominaisuuksia. Ruohotien teorian mukaan koulukontekstissa yksilön suorittaessa esimerkiksi koetta, josta itse on kiinnostunut, on hänellä paljon tilanne- sekä yleismotivaatiota. Itsemääräämisteoriassa vastaavasti kutsuttaisiin sisäisesti motivoituneeksi yksilöksi.

2.5 Asiantuntijuus

Asiantuntijuus on monisäikeinen kokonaisuus, johon liittyy tieto, koulutus, asema yhteiskunnassa ja työelämässä sekä erityiset työskentelytavat. Yhteiskunnassa on kaikilla

osa-alueita erilaisia asiantuntijoita, mutta sen aseman saavuttaminen edellyttää yleensä yhteiskunnallisesti tunnustettua asiantuntijastatusta. Käsittelen tässä tutkielmassa asiantuntijuutta, koska generalistisen kasvatustieteen maisterin tutkinto valmistaa vahvasti asiantuntijuutta vaativiin tehtäviin. Esimerkiksi Helsingin yliopisto kuvailee yleisen ja aikuiskasvatustieteen koulutusta seuraavanlaisesti: ”Opinnoissasi saavutat syvällisen ymmärryksen kasvatustieteestä tieteenalana ja saat erinomaiset edellytykset toimia asiantuntijatehtävissä tai tutkijana.” (Helsingin yliopisto).

Asiantuntijatyölle on ominaista, että siinä yhdistyvät perinteiset akateemiset hyveet, kuten tieteellinen ajattelu sekä verkostoitumis- ja sosiaaliset taidot (Tynjälä 2008, 124). Tynjälän (2008) mukaan korkeakoulutuksen tehtävänä on tuottaa osaajia niin sanottuun symbolianalyyttisiin tehtäviin, joissa tarvitaan vahvaa substanssiosaamista sekä tiedon käsittely taitoja. Asiantuntijan on osattava löytää oikeaa tietoa, tarkastella kriittisesti valtavaa informaatiotulvaa, analysoida tietoa sekä tehdä siitä synteesejä. Asiantuntijan on myös pystyttävä näkemään muihin laajempiin kokonaisuuksiin liittyviä asioita eli hän tarvitsee abstraktia ajattelua ja kokonaisvaltaista järjestelmäajattelua. Viimeiseksi, jotta asiantuntija voi tuottaa uusia ideoita, hän tarvitsee uskallusta, innovatiivisuutta, kokeiluhalua ja visiointikykyä sekä hieman myös riskinottoa. Symbolianalyttiselle työlle on myös tyypillistä sen sosiaalinen luonne, sillä asiantuntijan on osattava työskennellä erilaisissa verkostoissa, tiimeissä ja yhteistyöryhmissä.

Tieto on ehkä tärkein elementti asiantuntijuuden määrittelyssä ja se on hyvin moniselitteinen. Se perustuu sosiaaliseen vuorovaikutukseen. Tieto luo järjestystä yhteiskunnassa legitimoimalla instituutioita. Tiedon kautta jäsenellään maailmaa, jolloin jäsentäminen antaa asioille merkityksiä. Kun tieto mahdollistaa eri instituutioiden toiminnan, yhteiskunnan työnjako monimutkaistuu, jolloin tehtävät ja roolit eriytyvät ja tieto institutionalisoituu. Jatkuvan uuden tiedon kautta asiantuntijuus laajentuu, jolloin ongelmia ratkoessa tuotetaan aina vain uusia ongelmia, jotka vaativat aina vain lisää asiantuntijoita ongelmanratkaisijoiksi. (Haapakorpi 2000, 29–30.) Tärkein osa asiantuntijuuteen liittyen on teoreettinen tieto, jota sovelletaan eri konteksteissa, jolloin tietoa tulkitaan ja sovelletaan vaadittuun ympäristöön. Tiedon soveltamisen taidon

asiantuntija oppii tekemällä ja itsensä reflektio on ammatillisen tiedon kehittämisen tapa (Schön 1987, 25). On myös huomioitava, ettei tieto tai teoreettinen tieto ole ainoastaan asiantuntijoina toimivien yksinoikeus vaan tiedon sosiaalisen luonteen takia kaikissa ammateissa tai tehtävissä tarvitaan, opitaan, sovelletaan sekä tuotetaan tietoa (Haapakorpi 2000, 30).

Asiantuntija toimii yleensä yhden asiantuntijatietoalueen perustalta ja vaikka työtehtävät ja vastuualueet voivat olla moninaiset, ne rakentuvat sisäisesti koherentiksi yhden tietokentän alueelle. Ihmisen ajalliset kuin henkiset resurssit ovat rajalliset, joten usean asiantuntijuusalueen omaksuminen on hyvin vaikeaa. Pelkästään yhden asiantuntijuusalueen perehtyminen ja sen soveltaminen vaatii paljon resursseja. Usein etenkin kehitys- tai tutkimustehtävissä työn tavoite tai kohde juuri muotoillaan ja rajataan siten, että erikoistuminen rajautuu ainoastaan yhteen tiettyyn asiantuntija-alueeseen. (Haapakorpi 2000, 35.)

Haapakorven (2000) tutkimuksen mukaan asiantuntijatieto laajentuu usein asiantuntijatyöuran aikana muokaten asiantuntijuuden sovelluskenttää. Laajentuminen tapahtuu kahdella tapaa. Ensimmäiseksi virallinen yliopistosta saatuun tietoon perustuva asiantuntijuus etäännyy, mutta ei katkea alkuperäisestä tietopohjasta. Tämä tapahtuu siten, että alkuperäinen asiantuntijuustieto antaa perustan työlle, mutta käytännön työssä tieto etäännyy alkuperäisestä. Tällöin asiantuntijan on joko opiskeltava lisää <liittyvää tietoa itsenäisesti tai opeteltava käytännössä perustiedon soveltamista. Tämä näkyi etenkin tutkijan työssä. Toiseksi asiantuntijuus voi laajentua tietopohjaan, joka koostuu virallisesta asiantuntijatiedosta sekä epävirallisesta sovelluskentän tuntemuksesta.

Tällöin sovelluskentän tuntemus vahvistuu kokemuksen myötä. Asiantuntijuus ei koskaan ole tarkasti rajatun yliopiston koulutusohjelmia noudattavan substanssiosaamisen määriteltävissä, koska todellisuus ei noudata tieteenala- tai oppiainekohtaisia rajoja. Asiantuntijan substanssialueet muovautuvat työkentän kanssa vuorovaikutuksessa. Tämä tapahtuu, kun substanssialueita sovelletaan jatkuvasti

päivittäisessä työssä. Tällöin tietoa soveltaessa asiantuntijuusalueen rajat voivat liikkua myös epävirallisille kentille.

Tässä tutkielmassa tutkin opintojen loppupuolella olevien generalistien omaa motivaatiotaan opinnoissa ja kuinka he sen kokevat. Samalla tutkin myös heidän omaa ymmärrystä asiantuntijuudestaan sekä kuinka he näkevät sen tulevaisuudessa siirtyessään työelämään. Tarkastelen opinnoista saatavaa teoretietoa ja kuinka tulevat kasvatustieteen ammattilaiset kokevat opinnoista opitun tiedon soveltamisen osana omaa asiantuntijakenttää.

3 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvaan kuinka toteutin pro gradu -tutkielman. Ensimmäiseksi kuvaan, mitä halusin tällä tutkielmalla selvittää ja tutkia. Tästä muodostan tutkimuskysymykset. Seuraavaksi kuvaan valitsemaani tutkimusmenetelmää sekä miten toteutin käytännössä. Lopuksi kuvaan kuinka toteutin aineiston analyysin.

3.1 Tutkimuskysymykset

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, mitkä asiat motivoivat opintojen loppuvaiheessa olevia kasvatustieteen tiedekunnan generalistialan opiskelijoita menestymään opinnoissaan sekä miten kasvatustieteen tiedekunnan generalistialan opiskelijat kokevat tulevan siirtymän työelämään. Kuinka he kokevat opinnoista saadun tiedon kehittäneen heidän asiantuntijuuttansa sekä kuinka he näkevät oman asiantuntijuuden? Tutkielman tavoitteena on myös tuottaa tietoa kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoiden opintoihin liittyvästä motivaatiosta. Tutkimustehtävästä ja teoriataustasta muodostin tutkimuskysymykset:

1. Mitkä tekijät motivoivat maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoita yliopisto-opinnoissaan?
2. Millaisena oma asiantuntijuus näyttäytyy maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoille?

3.2 Metodologia

Metodologiselta otteeltaan tutkimus sijoittuu laadullisen tutkimuksen kentälle. Valitsin sen, koska haluan ymmärtää tutkittavan kohteen laatua ja antamia merkityksiä kokonaisvaltaisesti. Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole tuottaa tilastollisia yleistyksiä vaan enemmänkin se on luonteeltaan ilmiötä selittävää tai ymmärtävää (Tuomi & Sarajärvi 2009, 56–57). Haluan saada syvemmän käsityksen tutkittavasta ilmiöstä eli kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoiden opiskelumotivaatiosta sekä kuinka he käsittävät oman asiantuntijuutensa.

Eskolan ja Suorannan (1998) mukaan laadullisen tutkimuksen tyypillisiä piirteitä on aineiston pieni otanta verrattuna määrälliseen tutkimukseen, aineiston yksityiskohtainen tarkastelu sekä kohdejoukon valinta tarkoituksen mukaisesti. Heidän mukaansa laadulliseen tutkimukseen on pyrittävä ilman ennakko-olettamuksia tai määritelmiä tutkittavasta ilmiöstä, ikään kuin ilman hypoteeseja. Tutkijan on kuitenkin tärkeää tiedostaa omat ennakkokäsitykset sekä kokemukset tutkittavasta ilmiöstä ja pystyä erottamaan ne aineistosta saatavasta tiedosta. Laadullisessa tutkimuksessa on tärkeää tarkastella tulkintaa ja ymmärtämiseen liittyviä prosesseja, jotka vaikuttavat tutkijan omiin näkemyksiin, sillä tutkijan omat näkemykset vaikuttavat havaintoihin sekä tätä kautta siihen, miten suuren osan tutkijan oma ymmärrys saa tutkimuksessa. (Puusa & Juuti 2020, 56.)

3.3 Aineiston hankinta

Laadullisen tutkimuksen yleisimmät aineistohankinta menetelmät ovat haastattelu, kysely, havainnointi tai muihin dokumentteihin perustuva tieto (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71). Tähän tutkimukseen valitsin aineistonkeruumenetelmäksi haastattelun. Haastattelin viittä henkilöä. Yliopiston laadullisissa pro gradu -töissä ei aineistojen koot vaihtele merkittävästi vaan yleensä aineiston koko on pieni verrattuna määrälliseen tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Haastateltavaksi soveltuivat kaikki yliopiston

kasvatustieteiden tiedekunnan generalistialan opiskelijat, joilla on kandidaatin tutkinto suoritettu ja ovat opinnoissaan maisterivaiheessa, mutta maisterin tutkinto vielä puuttuu. Vaikka tutkin kasvatustieteen opiskelijoita, luokanopettajakoulutuksessa olevat henkilöt eivät olleet soveltuvia haastateltaviksi, koska he eivät valmistu generalistiseen tutkintoon. Haastateltavan tuli opiskella jossain Suomen yliopistossa yleisellä kasvatustieteen puolella perustutkintokoulutuksessa.

Tutkielmaani varten tein viisi yksilöhaastattelua. Haastateltavat valikoituivat oman halukkuuden mukaan. Valitsin haastateltavat siltä pohjalta, että heillä on parhaiten kokemusta aiheeseen liittyen. Tästä syystä tiedonantajien valinnan ei pidä olla satunnaista vaan harkittua ja tarkoitukseen sopivaa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86). Kyselin mahdollisia halukkaita haastateltaviksi omia verkostoitani pitkin. Uskoin löytäväni hyvin halukkaita suorilla yhteydenotoilla ja kyselemällä LinkedIn kautta. Ensimmäinen haastateltava löytyi omasta kaveripiiristäni, joka oli samassa tilanteessa opintojen suhteen kuin minä. Hänen kauttaan lumipallo-otannalla tavoitin seuraavan ja kolmannen haastateltavan. Lumipallo-otannassa ensimmäiseksi haastatellaan yksittäistä avainhenkilö, jonka uskotaan olevan tutkittavaan aiheeseen liittyen asiantuntija. Hänen kauttaan päästää seuraavan tiedonantajan luokse (Tuomi & Sarajärvi 2009, 86.). Neljäs haastateltava löytyi sattumalta, kun tuntemani saman vuosikurssin opiskelija etsi Facebookissa haastateltavia omaan tutkielmaansa. Hän etsi myös kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoita omaan tutkielmaansa haastateltavaksi. Otin häneen sähköpostitse yhteyttä ja sovimme, että toimimme toinen toisillemme haastateltavina. Viimeinen haastateltava löytyi, kun lähetin viestejä oman vuosikurssin opiskelijoille ja pyysin haastateltavaksi. Sattumalta heti ensimmäisen viestin jälkeen löytyi viimeinen haastateltava. Lähetin etukäteen haastateltaville haastattelupyynnön (LIITE 1.), jossa kerroin haastattelun tarkoituksen, keston, tietojen säilytykseen liittyvät tiedot sekä kuinka suojaan haastateltavien anonymiteetin. Haastateltavista kaksi ensimmäistä opiskeli kasvatustieteitä Tampereen yliopistossa ja kolme Lapin yliopistossa. Tampereen yliopistossa kasvatustieteitä opiskelevista toinen oli valmistunut Helsingin yliopistosta ja toinen Lapin yliopistosta kasvatustieteen kandidaatiksi. Molemmat oli hakeneet valmistumisen jälkeen Tampereen yliopistoon maisterin tutkintoa suorittamaan.

Haastattelut toteutin puolistrukturoituna teemahaastatteluna, joka on ehkä tunnetuin haastattelumuodoista. Teemahaastattelussa edetään etukäteen valittujen teemojen ja niihin liittyvien tarkentavien kysymysten varassa (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Vaikka siinä käydään läpi valitut teemat ja aihepiirit läpi, voi haastattelijä vaikuttaa kysymysten muotoiluun ja järjestykseen haastattelun aikana (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 11). Halusin saada syvällisen ymmärryksen haastateltavien omiin ajatuksiin ja näkökulmiin, minkä vuoksi valitsin teemahaastattelun. Tällöin minulla oli paras mahdollinen vaikutus haastattelun kulkuun, jolloin pystyin vaikuttaa haastattelun ilmapiiriin. Halusin luoda mahdollisimman avoimen ilmapiirin haastatteluun, jotta omia ajatuksia ja näkökulmia olisi helpompi tuoda esille. Tavoitteenani oli Ruusuvuoren ja Tiittulan (2005, 41) sanoin saada rohkaistua haastateltavat sanoittamaan omia kokemuksiaan ja tuntemuksiaan juuri sillä tavalla, miten ne ovat. En voi haastattelussa kuitenkaan mitä tahansa kysellä vaan teemahaastattelussa pyritään löytämään merkityksellisiä vastauksia tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun tai tutkimustehtävän mukaisesti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 75). Jokainen yksilö kokee motivaation hyvin yksilöllisesti, jonka vuoksi halusin antaa haastateltaville mahdollisuuden sanoittaa omia ajatuksiaan vapaasti siihen liittyen haastattelun muodossa. Motivaatiota on määritelty laajasti monesta eri näkökulmasta, joten puhuin haastateltaville yleisesti motivaatioista enkä esimerkiksi opiskelumotivaatiosta, jottei termistö vaikuta heidän vastauksiinsa.

Haastateltava sai itse valita halusiko haastattelun toteutettavan lähi- vai etähaastatteluna. Etähaastattelua varten valitsin Microsoft Teams-alustan, koska olen käyttänyt sitä monta vuotta niin opiskelussa kuin omassa työssäni. Uskoin myös, että oma tekninen osaamiseni on paras juuri Teamsin käytössä, joten pystyin reagoimaan kaikista nopeinten ongelmatilanteissa juuri Teamsilla. Lopulta haastatteluista kaksi ensimmäistä toteutin lähihaastatteluna Tampereella alkuvuodesta 2023 ja kolme viimeistä etähaastatteluna Teamsin välityksellä. Molemmat lähihaastattelut toteutin kahvilassa Tampereen keskustassa, jotta haastattelutilanteet vaikuttaisivat mahdollisimman rennoilta. Lähihaastattelut toteutin ajallisesti heti aamusta ja molemmissa tilanteissa olimme kahvilan ensimmäiset ja ainoat asiakkaat, joten haastattelutilanteet olivat hyvin rauhallisia. Kaikissa haastatteluissa käytin apunani valmista kysymyslistaa (LIITE 2.), joka toimi itselleni runkona ja tukena, jos tulee vaikeita tilanteita. Usein sain haluamaani

kysymyksiin vastauksen jo ilman, että ehdin edes kysyä koko kysymystä, sillä jokaisessa haastattelussa kaikki haastateltavat kertoivat omista ajatuksistaan ja kokemuksistaan hyvin innokkaasti ja laajasti kuvaillen.

Haastattelut toteutin alkuvuodesta 2023 tammikuun ja helmikuun välisenä aikana. Haastattelut nauhoitin omalla puhelimellani, jonka jälkeen litteroin haastattelun omalle tietokoneelleni Word-ohjelmalle. Haastattelun nauhoitteet säilytin ainoastaan omalla puhelimella ja tietokoneella. Haastattelut kestivät ajallisesti 45 minuutista hieman yli tuntiin, riippuen hyvin pitkälti haastateltavasta kuinka laajasti he halusivat kertoa omia ajatuksiaan. Osan kanssa keskustelut etenivät hieman sivupoluille mikä on tyypillistä puolistrukturoiduille haastatteluille. Tärkeintä oli kuitenkin, että kaikki tärkeät aiheet käsiteltiin. Litteroin haastattelut sana sanalta muuttamatta kieliasua, mutta muutin ne yleiskielelle anonymiteetin varmistamiseksi. Valmista litteroitua tekstiä tuli yhteensä 70 sivua ja noin 16300 sanaa.

3.4 Aineiston analyysi

Laadullisessa tutkimuksessa sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, mitä käytetään hyvin yleisesti. Sisällönanalyysi on tekstianalyysiä, jossa etsitään tekstin merkityksiä ja pyritään kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti. Sen tarkoituksena on etsiä yhtäläisyyksiä ja eroja sekä eritellä ja tiivistää aineistoa. Sisällönanalyysin avulla pyritään tiivistämään haastattelu tai jokin muu kirjallisessa muodossa oleva materiaali selkeään muotoon, jotta johtopäätöksiä voidaan tehdä ilman että sen sisältämää informaatiota kadotetaan. Lopulta analysoitu tiivis kuvaus liittyy tutkimustulokset aiempiin aiheeseen liittyviin tutkimustuloksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 103, 105–107.) Tutkielmassani pyrin saamaan kuvan haastateltavien opintoihin ja työelämään liittyvistä motiiveista. Analyysissä tarkastelen, mitkä tekijät motivoivat haastateltavia opinnoissa sekä kuinka he kokevat tulevan työelämän sekä oman asiantuntijuudesta.

Sisällönanalyysi voidaan toteuttaa perinteisesti kolmella eri tavalla: aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissä tarkoituksena on

luoda tutkimusaineistosta kuten esimerkiksi haastatteluista teoreettinen kokonaisuus. Tällöin analysoitavat yksiköt valitaan aineistosta tutkimuksen tarkoituksen ja tehtävän asettelun mukaisesti. Teoriaohjaavassa analyysissä myös analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta siinä aikaisempi tieto auttaa ohjaamaan ja auttamaan analyysissä. Tällöin analyysistä tunnistetaan aikaisemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole teoriaa testaava vaan sen tarkoitus on luoda uusia ajatuksia aiheeseen. Teorialähtöisessä analyysissä taas nojataan puhtaasti johonkin teoriaan tai malliin ja sen mukaan määritellään käsitteet. Tutkittava ilmiö määritellään jo tiedossa olevan tiedon mukaiseksi ja sen taustalla on useimmiten aikaisemman tiedon testaaminen uudessa kontekstissa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–97). Tässä tutkielmassa käytän aineiston analyysissä aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Vaikka aineistolähtöinen sisällönanalyysi korostaa aineiston roolia analyysin alkuvaiheessa, teoria on tärkeä työkalu analyysin suunnittelussa, ohjauksessa ja tulosten tulkinnassa. Se auttaa ymmärtämään, miten aineisto liittyy laajempiin teoreettisiin käsitteisiin ja auttaa tuottamaan merkityksellisiä ja kontekstualisoituja tuloksia.

Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä yksinkertaisuudessaan käsitteitä yhdistellään ja saadaan vastaus tutkimuskysymykseen. Analyysissä edetään empiirisestä aineistosta kohti käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöistä, joka perustuu tutkijan tulkintaan ja päättelyyn. Tutkija muodostaa yleiskäsitteiden avulla kuvauksen tutkimuskohteesta, jolloin teoriaa ja saatuja johtopäätöksiä verrataan alkuperäisaineistoon uutta teoriaa muodostettaessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 112.)

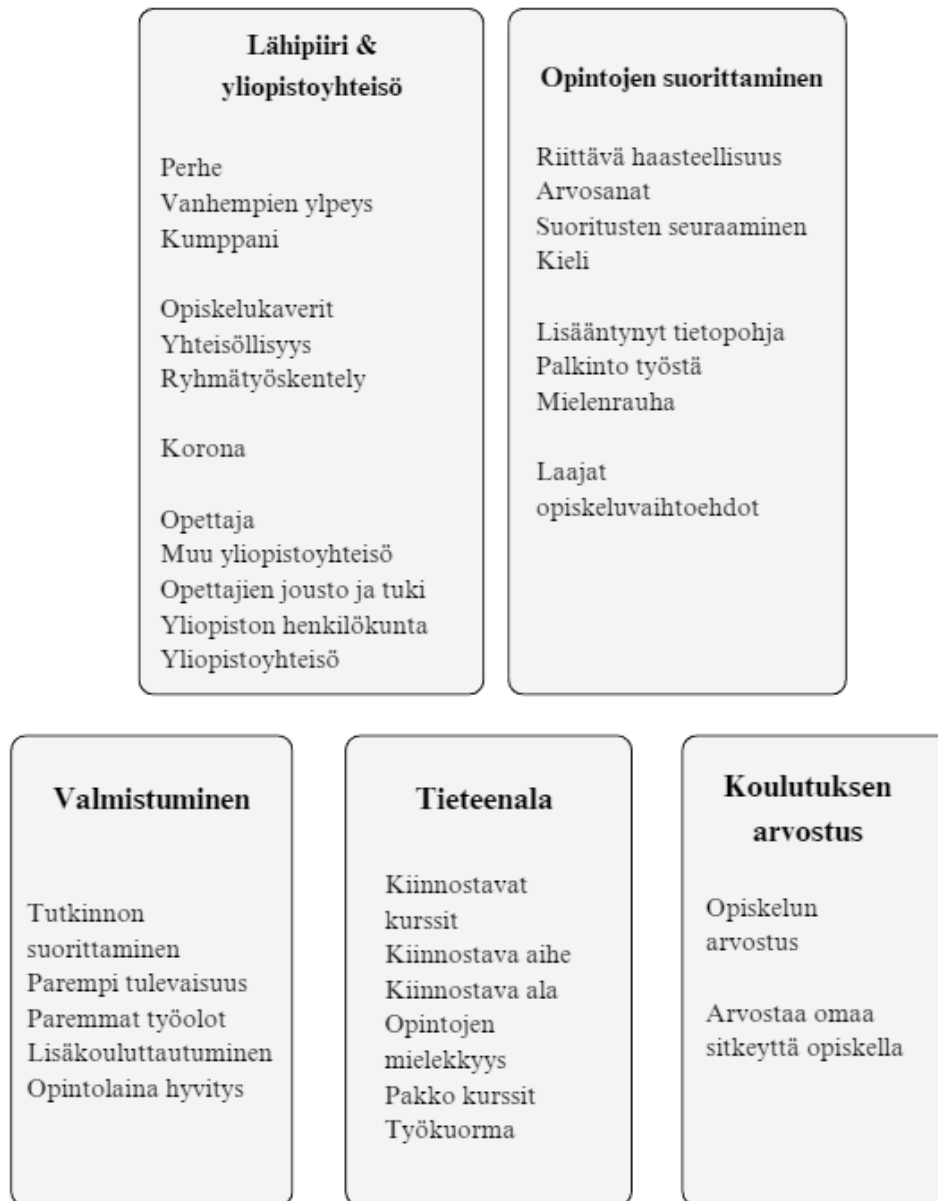
Tuomi ja Sarajärvi (2009, 108–113) mukaan aineistolähtöinen laadullinen aineiston analyysi kuvataan kolmivaiheisena prosessina, jossa aineisto ensiksi redusoidaan eli pelkistetään, tämän jälkeen aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään ja lopuksi se abstrahoidaan eli luodaan teoreettiset käsitteet. Aineiston pelkistämisen analysoitava informaatiosta eli datasta karsitaan tutkimukselle epäoleellinen pois. Pelkistäminen voi tapahtua joko informaatiota tiivistämällä tai pilkkomalla sitä osiin. Konkreettisesti tämä voidaan tehdä alleviivaamalla ilmauksia tai sanoja sekä tekemällä muistiinpanoja aineiston sivun reunaan. Aloitin aineiston analyysin tutkimalla ensiksi litteroitua aineistoa

silmäilemällä sitä yleisesti ilman systemaattista analysointia. Halusin saada hyvän laaja-alaisen näkemyksen koko aineiston koosta ja sisällöstä. Huomasin tässä vaiheessa jo samankaltaisuuksia sekä myös eroavaisuuksia eri haastatteluiden välillä ja sain tietynlaisen kuvan koko aineiston sisällöstä. Tämän jälkeen, kun olin saanut laajan kuvan kokonaisuudesta aloin konkreettisesti pelkistämään aineistoa. Ensimmäiseksi luin litteroidut tekstit useamman kerran läpi ja merkkasin niihin eri värein sellaisia lauseita tai tekstinpätkiä, jotka koin tutkimusongelman kannalta tärkeiksi. Silmäilin tässä vaiheessa jo aineistosta samankaltaisia ja eroavia lauseita tai lauseiden osia, jotka olivat mielessäni saman teeman sisällä. Merkkasin niitä tässä vaiheessa erilaisin värein. Näitä eri pituisia ja värikoodattuja ilmauksia pyrin tiivistämään ja lyhentämään poistamalla niistä mielestäni aiheeseen liittymättömät sanat tai osat pois. Tein pelkistämistä niin kauan, että minulla ei ollut yhtään kokonaista lausetta jäljellä vaan lauseet olivat yleensä yhden, maksimissaan kolmen sanan mittaisia lauseita. Tämän vaiheen analyysistä tein Word-tekstinkäsittelyohjelmalla ja lopulliset tiivistetyt sanat ja lauseen pätkät siirsin OneNote-tiedostolle, jossa käsittelin niitä seuraavaksi. OneNote-ohjelmisto on Microsoftin kehittämä muistikirjasovellus, jonka avulla voi vapaasti liittää kirjoitettuun tekstiin kuvia tai muita kaaviota sekä liikutella muistikirjassa vapaasti niitä ilman Word-ohjelman tapaista jäykkää asettelua.

Aineiston klusteroinnissa eli ryhmittelyssä aineistosta löydetyistä ja pilkotuista alkuperäisilmauksista etsitään samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia kuvaavia käsitteitä. Samaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään ja yhdistetään luokaksi sekä nimetään sisällön mukaan. Luokitteluna voidaan käyttää muun muassa tutkittavan ilmiön ominaisuutta, piirrettä tai käsitystä. Tällöin aineisto tiivistyy, kun yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpiin käsitteisiin. Pelkistetyt ilmaukset ryhmitellään alaluokiksi, alaluokkien ryhmittelyä kuvataan yläluokkina, yläluokkien yhdistämistä pääluokkina ja lopuksi nämä yhdistetään luokaksi. Aloitin oman ryhmittelyvaiheen käsittelemällä redusointivaiheessa käsiteltyjä tiivistettyjä tekstejä ja sanoja. Pyrin ryhmittelemään niitä edelleen samankaltaisuuksien ja eroavaisuuksien mukaan. Tein ryhmittelyn OneNote-ohjelmalla, koska OneNotella pystyy helposti liikuttelemaan yksittäisiä sekä isompia joukkoja lauseita ja sanoja mielen mukaan, miten halusin. Samat tai samankaltaiset ilmaukset ryhmittelin aluksi omiksi ryhmikseen. Näistä ryhmistä syntyi omat alaluokat, jotka kaikki

nimesin aihepiirin liittyvillä sanoilla. Saman aihepiirin alaluokat keräsin yhteen ja muodostin niistä omat yläluokat, jotka myös nimesin.

Klusteroinnin jälkeen aineisto abstrahoidaan eli erotetaan tutkimuksen kannalta olennainen tieto. Tutkimuksen kannalta valitun olennaisen tiedon perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä. Klusterointi on osa abstrahointiprosessia, kun aineiston alkuperäisilmaukset muutetaan teoreettisiin käsitteisiin ja siitä johtopäätöksiin. Tämä tehdään yhdistelemällä luokituksia niin kauan kuin se on aineiston sisällön näkökulmasta mahdollista. Abstrahoinnin tein pelkistettyjä ilmauksia yhdistelemällä ja etsimällä niistä tutkimusongelmaani liittyviä tai koskevia käsitteitä. Pelkistettyjen ilmausten yhdistely oli todella haasteellista ja aikaa vievää, sillä pelkistettyjä ilmauksia oli todella paljon. Jouduin muokkaamaan ryhmiä moneen kertaan ennen kuin olin tyytyväinen lopputulokseen. Lopulta ryhmät ja kaikkien ryhmien nimet muotoutuivat tutkimusongelmani mukaisesti ja niistä muodostui opiskelumotivaatiotekijöiden analyysi. Tein täysin saman analyysin koettuun asiantuntijuuteen liittyen. Lopulta minulla oli kaksi analyysin tulosta.



Kuvio 2. Molempien analyysien tuloksina saadut alaluokat ryhmiteltyinä yläluokkiin

Tässä tutkimuksessa pyrin selvittämään, kuinka haastateltavat ovat kokeneet omat yliopisto-opintonsa ja mitä motivaatiotekijöitä on opintojen taustalla. Samalla haluan selvittää, kuinka he kokevat oman valmistumisen jälkeisen asiantuntijuutensa. Analyysissä tarkastelen, minkälaisia samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia löytyy haastateltavien opiskelumotivaatiotekijöistä sekä koetusta asiantuntijuudesta. Analyysin tulokset on esitetty luvuissa 4 ja 5. Koko aineiston analyysissä käytin Word-tekstinkäsittelyohjelmaa sekä OneNote-muistiinpanosovellusta. Kuviossa 2 on lopulliset ryhmitellyt ala- ja yläluokat motivaatiotekijöiden mukaan.

4 OPIKELUMOTIVAATIOON VAIKUTTAVAT TEKIJÄT

Tässä ja seuraavassa luvussa esittelen aineistoanalyysin tulokset. Tutkielmani tulokset jakaantuvat kahteen kokonaisuuteen, jotka on jaoteltu lukuihin 4 ja 5. Jaoin kokonaisuudet tutkimuskysymysten sekä analyysiä ohjanneiden kysymysten mukaan.

Neljäs luku pitää sisällään useita suoria lainauksia haastateltavien kommentteista. Lainaukset esitetään sellaisessa muodossa, kuinka ne on litteroidusta tekstistä puhtaaksi kirjoitettu. Lainauksista ei ole korjattu kieliopillisia- tai muita virheitä vaan ne esitetään niin kuin ne haastateltava on ne lausunut. Ainoastaan täydellisen anonymiteetin varmistamiseksi murteet on poistettu. Lainauksissa haastateltavat on numeroitu (H1, H2, H3, H4 & H5) ja haastattelija erotettu kirjaimella X.

4.1 Tieteenala

Kaikki haastateltavat kokivat valitun tieteen alan yhtenä tärkeimpänä tekijänä omaan opintoihin. Kaikille kasvatustieteen opinnot ovat olleet melkein pääsääntöisesti mieleisiä, mikä on vaikuttanut siihen, että opiskelu on motivoinut. Positiivisia mainintoja kasvatustieteen mielenkiintoisista ja mielekkäistä kursseista tai opinnoista tuli kaikilla haastateltavilla. Kaikki kokivat opintojen mielekkyyden erittäin tärkeäksi tekijäksi omilla opinnoilla ja sen olevan pääsyy siihen, että on jaksanut opiskella maisterin tutkinnon melkein loppuun asti.

H1: Mun mielestä se motivaatio ehkä kasvanut sitten semmoisilla kursseilla mitkä on tota niin ollut mielenkiintoista mistä on niinku tavallaan kurssia käydessä huomannut, että siitä voisi olla niinku käytännön hyötyä tulevaisuudessa.

H2: Mä oon aina tykännyt jotenkin opetusmenetelmistä. Jos miettii niin tällöisiä niinku yhteisöllisyys ja yhteisöllisiä opetusmenetelmiä, että niin kun pääsee keskustelemaan muiden kanssa.

H4: On tärkeää opiskella itselle mielenkiintoisia aiheita koska oppiminen on helpompaa ja sujuvampaa, mutta kaikki ei voi aina kiinnostaa ja silti on vaan tehtävä

Vaikka pääsääntöisesti opinnot koettiin mielekkäiksi, parilla haastateltavista nousi esiin myös tutkintoon kuuluvia ”pakkokursseja”, jotka koettiin olevan tutkintoon sisällytettyjä lisäkursseja, jotta tutkintoon kuuluva 300 opintopistettä saadaan täytettyä. Kyseisillä kursseilla ei koettu olevan hyötyä tulevaisuudessa tai niiden ei koettu antavan mitään konkreettista tietoa tai taitoa, mitä ajatellaan tarvitsevan tulevaisuuden töissä. Nämä kurssit koettiin myös laskevan opiskelumotivaatiota.

H1: Huomannut, että siitä voisi olla niinku käytännön hyötyä tulevaisuudessa. Mutta sitten on toki paljon sellaisia kursseja mitkä on ollut vähän pakkopullaa mitä on vähän varmasti niinku aina

H3: Se että ei ole itse kiinnostunut, eikä todennäköisesti sitä tule enää hirveämmin SPSS-ohjelmaa tarvitsemaan missään niin sitten on ollut se suorittaminen semmoinen että no, nyt vaan mennään ja päästään läpi.

H4: Joskus jouduin ottamaan kursseja, mitä en olisi halunnut mutta halusin valmistua määräajassa kandidiksi jonka takia suoritin ne.

4.2 Valmistuminen

Oma valmistuminen eli kasvatustieteen maisterin tutkinnon suorittaminen koettiin erittäin tärkeäksi tekijäksi, mikä ajoi opinnoissa eteenpäin. Melkein kaikki haastateltavat toivat esiin tutkinnon suorittamisen tärkeänä tekijänä opinnoissaan. Eräs haastateltava myös koki, että tutkinto on saavutettava, koska on jo näin pitkällä. Tässä vaiheessa opintojen keskeyttäminen ei vaikuttanut enää järkevältä vaihtoehdolta. Maisterin tutkinto koettiin mahdollistavan paremmat tulevaisuuden työolot ja sitä kautta paremman tulevaisuuden. Yksi haastateltava olikin aikaisemmin suorittanut ammatillisen tutkinnon ja muutaman vuoden alan töitä tehneenä halunnut lähteä jatkokouluttautumaan yliopistoon.

H2: Niissä antaa ehkä ottaa sitä merkitystä sille, että minkä takia mä opiskelen kanssa, että tavallaan minun tietämyksellä on arvoa sitten tulevaisuudessa.

H5: Mä koin, että maisteri vaan antaa mulle paremman tulevaisuuden. Mahdollisuuden hakea erilaisiin työtehtäviin, paremmat työajat ja korkeemman palkan. Nostaa yleisesti mun elintasoo.

Kahden haastateltavan kokemukset nostivat esiin myös taloudellisen näkökulman yliopisto-opintoihin. He toivat esiin sen, että yliopisto-opintojen rahoittaminen on usein vaatinut opintolainan ottamista ja määräajassa valmistuminen voi olla merkityksellistä, koska se mahdollistaa opintolainahyvityksen saamisen. Tämä nähtiin tärkeänä, sillä usein moni opiskelija haluaa välttää suurten lainakuoppien syntymisen heti valmistumisen jälkeen. Taloudelliset näkökohdat voivatkin olla keskeisiä monelle opiskelijalle ja ne voivat vaikuttaa opiskelijoiden päätöksiin ja prioriteetteihin opinnoissaan. Opintolainan ottaminen voi olla välttämätöntä monille opiskelijoille, mutta samalla se voi myös tuoda taloudellisen taakan tulevaisuuteen. Siksi määräajassa valmistuminen voi olla houkutteleva vaihtoehto, koska se voi avata mahdollisuuden opintolainahyvityksen saamiseen ja auttaa opiskelijoita välttämään suuria velkaongelmia valmistumisen jälkeen.

H3: opintolaina on pitänyt ottaa, että on pystynyt opiskelemaan niin haluan valmistua ajallaan.

4.3 Lähipiiri ja yliopistoyhteisö

Oma lähipiiri ja omaiset koettiin tärkeäksi myös omissa opinnoissa. Lähipiiriltä sai tukea ja keskusteluapua vaikeissa tilanteissa. Monelle oman perheen puoleen pystyi kääntymään mieltä askarruttavissa asioissa. Yhdelle haastateltavista lähipiirin tuki oli kuitenkin kuin kaksiteräinen miekka. Vaikka tukea ja keskusteluapua sai heiltä, se samalla myös lisäsi painetta valmistua. Ikään kuin olisi ollut velvollinen valmistumaan lähipiirin takia. Taustalla oli se, että hän oli perheen ja suvun ainut yliopistossa opiskeleva tai yliopistotutkinnon suorittanut henkilö.

H2: Toisaalta se tuo sitten kanssa lisää paineita silleen, että hei, mun on onnistuttava tässä suorittamaan tää tutkinto, että tavallaan mä en olekaan sitten pettymystä, ei se pystynytäkään siihen

H4: Kaikkein merkityksellisintä kannustusta motivaatiota ja eteenpäin potkimista olen saanut kumppaniltani. Perhe ja ystävät ovat olleet läsnä ja toki kannustaneet mutta heidän kommentit tai kannustus ei ole ollut niin suurta kuin oman kumppani.

H5: käyttäisin termiä näkemykset ehkä jopa kokemukset vaikuttavat positiivisessa mielessä omaan suoriutumiseen; mitä kannattaa tehdä mitä ei kannata tehdä, ja mistä ei ehkä kannata stressata on kaikkein merkityksellisin näkemys mitä olen saanut.

Lähipiirin lisäksi omat opiskeluystävät koettiin yhdeksi tärkeimmäksi voimavaraksi opinnoissa. Opiskelukaverit olivat tukemassa, heidän kanssaan pystyi tekemään yhdessä opintoja sekä heiltä sai apua opintoihin liittyviin kysymyksiin. Kahdelle haastateltavista opiskelukaverit toivat etenkin opintojen alkuvaiheessa valtavaa tukea tilanteissa, kun omista kurssivalinnoista ei ollut tietoa. Kasvatustieteen laaja ja monipuolinen kurssivalintamahdollisuus lisäsi valtavasti epävarmuutta omista kurssivalinnoista sekä tulevaisuuden työtehtävistä. Pelkoa aiheutti se, että onko valituista kursseista hyötyä myöhemmin vai ei. Opiskelukavereiden kanssa pystyi keskustelemaan matalalla kynnyksellä ja ottamaan yhdessä selvää. Tärkeintä oli, ettei tarvinnut olla asian kanssa yksin. Maisterivaiheessa ajatus omasta tulevasta työkentästä ja siihen tarvittavista vaatimuksista oli kirkastunut, joten opiskelukavereiden merkitys koettiin pienenevän mitä pidemmälle opintoja suoritti. Kaikki haastateltavat opiskelivat myös koronapandemian aiheuttamien poikkeusjärjestelyiden aikana. Jatkuva etäopiskelu sekä yksin puurtaminen koettiin raskaaksi.

H3: Että ei ollut ehkä sitä rohkeutta silloin vielä silleen itsellä. Eikä sitä osaamistaan kyllä oikeastaan ajatella, että mitäs tää kannattaisi opiskella.

H1: Mutta kyllähän tää koulunkäynti on nyt tässä ollut kuitenkin aika pitkälti yksin puurtamista etenkin korona aikana. Ja kyllä sen osaksi huomaakin että tota niin kyllä se motivaatio laskee kun ei ole niitä tota niin koulukavereita kenen kanssa vääntää hommia vaan kaikki mun käytännössä yksin tekemistä tällä hetkellä ollaan aika pitkälti.

H2: Huomaa ehkä että korona aikana taas on ollut niin kun huomaa sen, että kun mentiin että aikaan niin ei ollutkaan sitä yhteisöä siinä ympärillä ja niitä opiskelukavereita ja keiltä sai sitä voimaa, ketkä piti sen arkirytmiiin sellasena sopivana.

Muu opiskeluyhteisö taas koettiin hyvin negatiivisena tekijänä opinnoissa. Ainoastaan yksittäiset opettajat, jotka pitivät kiinnostavia kursseja, koettiin opintoihin vaikuttavan positiivisesti. Yliopiston henkilökunta koettiin erittäin kaukaiseksi eikä heiltä saanut apua, kun sitä olisi tarvinnut. Etenkin omaan uraan ja työllistymiseen liittyviin kysymyksiin ei kukaan haastateltavista saanut vastuksia. Yhdellä haastateltavista oli suoranainen ärtymys siitä, kuinka mahdotonta oli saada apua henkilökunnalta. Onneksi opiskelijakaverit olivat tukemassa näissä tilanteissa.

H3: Joo ja se niinku alkuvaiheessa meillä kun oli niinku niin hämmennyksissä siitä kaikesta kun ei oikein tiennyt että keneltä voisi kysyä niinku henkilökunnalta. Ja sitten kun löysi jonkun niin se ohjasi 10 eri henkilölle ja sitten kun se kysymys saavutti sen oikean henkilön niin sitten sieltä tuli joku ihan epämääräinen vastaus.

H3: Ehkä just että niinku just vaikka niihin kaikkeen urakysymyksiin ja että mitä kannattaa opiskella niin niihin jotenkin nousi vaan semmoinen ärtymys. Ja vitutus suoraan sanottuna ette kun ei saanut sitä apua mitä niinku halusi että sieltä ei vaan vittu tullut niitä vastauksia.

4.4 Koulutuksen arvostus

Ketomäen mukaan (2017, 27) suomalaiseen kulttuuriin kuuluu se, että arvostetaan koulutusta ja akateemista menestystä sekä akateemisen tutkinnon suorittaneet koetaan ansioituneiksi. Monelle korkeakoulutusstatuksen saavuttaminen voi olla tärkeä osa identiteettiä tai osoitus menestyksestä ja sivistyneisyydestä. Korkeakoulutukseen voidaan hakeutua monen syyn takia. Osa hakeutuu itseään kiinnostavan alan takia, osa taas haluaa koulutuksen avulla saavuttaa parempaa elämää. Monelle korkeakoulutusstatuksen saavuttaminen voi olla merkittävä motivaatiotekijä suorittaa korkeakoulututkinto.

Kaikki haastateltavat kokivat enemmän tai vähemmän arvostavansa kouluttautumista ja pitävän sitä merkittävänä asiana. Yksi haastateltava koki juuri korkeamman koulutusstatuksen saavuttaminen olevan merkittävä motivaatiotekijä omissa opinnoissa. Monelle arvostus korkeakoulutusta kohtaan näyttäytyi enemmän asiantuntijuuden lisääntymisenä. Koulutuksesta saatavaa tietopohjaa vaaditaan tavoitelluissa työtehtävissä, mikä itsessään lisää arvostusta.

X: Mites tuota arvostatko sä ylipäättään opiskelua tai kouluttautumista?

H1: Kyllä mä arvostan. Kyllä mä näen, että monissakin tehtävissä, varsinkin kasvatukseen ja koulutukseen ja suunnitteluun liittyvissä tehtävissä, niin siihen tarvitsee sitä koulutuksella sitä tietopohjaa taustalla. Ja sitä pitää pystyä soveltamaan sitten siellä työelämässä. Että arvostan, se on tärkeitä siinä mielessä.

Yksi haastateltavista kertoi arvostavan opiskelua ja korkeakoulutusta, mutta samalla arvostavansa myös sitä, että löytää itselleen mieluisan alan tai ammatin.

X: No mitäs sitten ihan opiskelusta ylipäättään, niin arvostatko sä niinku opiskelua?

H5: No arvostan ja en arvosta. Arvostan niinku sitä, että ihmiset kouluttautuu niinku yleisesti. Ja niinku yliopistoakin on ehkä pidetty (aiemmin) semmoisena, että sinne pääsee vaan ne ketkä on viisaita, vaikka eihän sen ehkä nykyään se tilanne enää semmoinen ole. Että kun on niitä aloja jos jonkinmoista. Mutta arvostan myös niitä sitten ketkä tiedostaa sen, että se yliopisto ei sitten ehkä itselle se sopivin paikka. Ja ketkä niinku sitten hakeutuu vaikka niin kun peruskoulusta ammattikouluun ja sitä kautta jo työelämään. Ja löytää sieltä sitten itselle sen tuota mieluisen alan. En arvosta yhtään sen vähempää semmoista ihmistä kuka on käynyt vaikka ammattikoulun kun että on käynyt sitten vaikka tohtoriksi.

4.5 Palkitseminen ja opintojen suorittaminen

Opintojen suorittamiseen vaikutti monia eri asioita. Monet haastateltavat palkitsivat itseään onnistuneista opintosuorituksista. Yksi haastateltavista palkitsi itseään suoritetuista kurssista shoppailemalla, kun taas yksi kertoi suoneensa itselleen yhden oluen illalla suoritetusta työstä. Myös henkinen puoli nousi esiin yhden haastateltavan puheessa, sillä hänelle tärkein palkinto suoritetusta koulutyöstä oli saada mielenrauhaa. Monelle palkitsemisen määrään vaikutti luonnollisesti tehty työmäärä. Suoritettua harjoittelua yksi haastateltavista kertoi juhlineensa isosti, kun taas pienempiä tenttejä tai esseen palautuksia osa juhli suomalla itselleen vapaillan katsoen Netflixiä.

X: Palkitsetko sä itseäsi tai saatko jotain palkintoa sitten kun sä oot onnistunut jossain tietyssä koulutyössä? Esimerkiksi kun olet tehnyt tentin, esseen tai ryhmätyö mennyt maaliin. Kerro esimerkkejä.

H2: Esimerkiksi oon saanut just jotain Netflix sarjaa katsoa sen jälkeen kun mä oon tota saanut tehtyä esimerkiksi jonkun koulutehtävän. Just jotain tällöisiä. Jotai harkan päättymistä oon kyllä tota silleen juhlistanut sitten isommin.

Suoritetuista opinnoista saatavat arvosanat eivät olleet kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoilla tärkeässä asemassa. Ainostaan yksi haastateltava kertoi seuranneensa ja motivoituneensa hyvistä arvosanoista opintojen alkuvaiheessa. Mitä pidemmälle opinnot olivat menneet, sen vähemmän arvosanoilla oli enää merkitystä. Haastateltavan mielestä suoritetuilla arvosanoilla ei loppujen lopuksi ole mitään käyttöä, sillä kukaan ei niitä seuraa, eikä hyviin suorituksiin yliopistossa kannusteta. Hyvin suoritetuista kurseista ei saa myöskään mitään konkreettista hyötyä. Samalla etenkin laajempien opintosuoritusten kuten pro gradu -tutkielman tekeminen tuntuu erittäin turhalta.

H3: Onko näin hyvä että niistä ei oikein kukaan ole kiinnostunut sinun arvosanasta just vaikka niinku Lapin yliopiston sisällä, vai olisiko sitten niinku parempi että jos

sä saat vaikka sen kolmosen tai nelosen keskiarvon niin se sitten tuo sulle jotain. Lisää mahdollisuuksia tai lisää etuuksia. Voisiko se olla sitten niinku parempi. En tiedä. Jotenkin tuntuu että niinku 5 vuotta aika pitkäaika sille että kukaan ei niinku katso että miten sulla on mennyt.

(...)

H3: Mistä tulee graduunki niinku jotenkin. Kaikki on vasta sanonut, että ei sillä ole mitään merkitystä, että mitä sä kirjoitat ja mitä sieltä tulee. Sitä enää kukaan ikinä missään lue ja silleen niinku alan ite mietii, että no mitä helvetin järkeä tässä on tällä järkyttävällä työllä?

5 OMA KOETTU ASIANTUNTIJUUS

5.1 Opinnoista saatavat tiedot ja taidot

Kaikki haastateltavat nostivat esiin merkittävän havainnon omasta asiantuntijuutensa kasvamisesta opintojensa aikana. He ilmaisivat, että opintojen alussa heillä oli hyvin vähän tietoa ja ymmärrystä alaansa liittyvistä asioista, mutta opintojen edetessä he kokivat saaneensa laajan kirjon tietoja ja taitoja, jotka ovat olennaisia työelämässä menestymisen kannalta. Haastateltavat ilmaisivat, että heidän asiantuntijuutensa kehittyi opintojen aikana paitsi substanssitudon lisääntymisen myötä myös laajemman ajattelutaidon kehittymisen kautta. He kokivat, että heidän kykynsä analysoida ja soveltaa oppimaansa erilaisiin tilanteisiin kasvoi merkittävästi. Tämä laajempi ajattelutaito ei rajoittunut pelkästään akateemiseen maailmaan vaan koettiin myös arvokkaaksi tulevan työelämän haasteiden kohtaamisessa. Lisäksi monet haastateltavat korostivat, että heidän vuorovaikutus- ja yhteistyötaitonsa paranivat merkittävästi opintojen myötä. Kyky kommunikoida, työskennellä ryhmissä ja ratkaista ongelmia yhdessä muiden kanssa nähtiin tärkeinä taitoina, jotka kehittyivät opintojen aikana. Näitä taitoja pidettiin olennaisina nykypäivän monimutkaisessa ja vuorovaikutteisessa työelämässä menestymisen kannalta.

H2: Mä oon tällainen ihana positiivinen. Mutta siis musta tuntuu että mä oon kehittynyt aivan hirveästi. Mä tykkään tosta, että on tavallaan se semmoinen substanssiosaaminen minkä on saanut tästä koulutuksesta. Mutta tavallaan, koska siellä on tosi paljon sitä työelämää niin ja puhutaan ajattelun taidoista eli semmoisesta oppimaan oppimisesta.

Melkein kaikki haastateltavista toi esiin esiintymistaidon tärkeyden. Kolme haastateltavaa kokivat kehittyneensä esiintymiseen liittyvissä asioissa kuten esimerkiksi omien tuotosten esittämisessä sekä vertaisten edessä olemisessa. Myös esiintymisjännityksen käsittelemisessä yksi haastateltava koki opintojen aikana kehittyneen. Esiintymisjännitys on hyvin normaalia ja esimerkiksi 30 % korkeakouluopiskelijoista kokee jännitystä esiintymistilanteissa ja 10 %:lla heistä jännittäminen aiheuttaa haittaa, joka saattaa häiritä opintojen etenemistä (YTHS 2017, 7). Oman mielipiteen tai tiedon esittäminen muille koettiin opintojen alkuvaiheessa olevan vaikeaa, mutta nyt opintojen loppuvaiheessa tuota pelkoa ei enää ollut tai se oli vähentynyt.

H1: No varmaan se on osittain se, mutta tota niin mä väittäisin että se on enemmänkin se, että kun on joutunut tilanteisiin koulussa missä tota niin missä joudut esittämään sitä omaa työtä ja asiantuntijuutta mitä se on kerryttänyt siihen työhön liittyen ja sitten ne tilanteet on enemmänkin kehittänyt sitä.

H2: Täytyy sanoa että toi opetus harkka on kyllä siis tota kasvattanut tavallaan sitä osaamista, että osaa esiintyä. Edespäin ja tavallaan. Se on ehkä semmoinen, että. Ehdottomasti tulen tarvitsee työelämässä. Joo kyllä ja tavallaan mä nautin siitä että saa niinku tota opettaa muita vaikka en haluakaan opettajaksi.

H3: Just ehkä se niinku, ei välttämättä ihan niinku esiintyminen, mutta se että niinku ryhmän kuullen oman mielipiteen sanominen tai vastaaminen, kun mulla on kanssa kyllä aina siis ollut sitä esiintymisjännitys tää varsinkin niinku vertaisten kanssa. Ei mua niinku opettaminen vaikka jännitä, mutta sitten kun on niinku ns. oman tasoisten kanssa niin se on sitten niinku eri tilanne. Että siinä oon kyllä kehittynyt itse

Muita tärkeitä taitoja, joita opintojen aikana on kehittynyt, haastateltavat listasivat muun muassa tiedonhakutaito, oppimaan oppimisen taito ja erilaisten opiskelutekniikoiden oppiminen ja soveltaminen. Kasvatustieteen opinnoissa tehdään paljon kirjallisia tuotoksia, joten kirjoittamistaito oli hyvin toistuva maininta useissa haastatteluissa.

Harjoittelu oli kaikille haastateltaville ollut merkityksellinen kokemus ja sen aikana moni koki oppineensa paljon uusia asioita. Yleisesti harjoittelun koettiin lisäävän kaikista eniten omaa asiantuntijuutta ja kaikki kokivat, että oma harjoittelu oli joko täysin tai ainakin lähellä sitä oman alan työtä missä he näkevät itsensä työskentelemässä tulevaisuudessa. Harjoittelusta moni koki myös oman ammatillisen verkoston kasvaneen, mikä koettiin olevan tärkeä asia tulevaisuudessa.

H1: Siinäkin on niin paljon erilaista tehtävää, että se varmasti kartutti sitä omaa asiantuntijuutta ja auttaa varmasti tulevaisuudessa ja sitten siinä isona tekijänä samalla että pääsi tota niin erilaisissa tapahtumissa ja karttaa sidosryhmiä ja sitten luomaan lisää mahdollisuuksia tulevaisuuteen.

H3: Että vähän harmittaa, että en niinku opintojen aikana enempi osallistunut mihinkään. Niin kun niin sanottujen pakollisten opintojen ulkopuolisiin mihinkään tämmöisiin. Mitä yliopistolla olisi ollut vaikka tarjota. Että olisi saanut sitten sinne CVseen vähän niinku jotain täytettä ja näyttöä.

5.2 Sivuaineet ja oman alan epävarmuus

Sivuaineilla koettiin olevan merkittävä vaikutus tutkintoon, työllistymiseen sekä tietoperustan ja asiantuntijuuden kasvuun. Useat haastateltavat korostivat sivuaineiden tarjoamaa lisäarvoa omille opintopoluilleen. Osa heistä jopa totesi, että sivuaineiden kautta olivat hankkineet enemmän konkreettisia tietoja ja taitoja, jotka olivat suoraan sovellettavissa jo työelämässä kuin mitä heidän pääaineensa opinnot olivat tarjonneet.

Tämä käytännön osaaminen oli jo näin opintojen aikana osoittautunut hyödylliseksi työelämässä.

Moni haastateltava oli tehnyt sivuainevalintansa huolellisesti harkiten ja tietoisesti. He olivat punninneet, miten valitut sivuaineet tukisivat heidän tulevaisuuden urasuunnitelmiaan. Sivuaineiden merkitys ei rajoittunut pelkästään akateemiseen koulutukseen, vaan niiden nähtiin täydentävän ja rikastuttavan opintoja monipuolisesti. Kuitenkin sivuaineiden valintaan liittyi myös haastetta ja epävarmuutta. Osa haastateltavista tunsu painetta valita sivuaineet, jotka täydentäisivät heidän pääaineensa opintoja ja loisivat yhtenäisen tutkintokokonaisuuden. Pelkona monelle oli, että tuli valinneeiksi sattumalta sivuaineita eri tieteiden aloilta, eikä ne tukeneet toisiaan ja omaa pääainetta tai muuten hyödyttävän tulevaisuudessa.

H1: Niin mä en pelkää etteikö se olisi monipuolinen. Sitä se varmasti onkin, mutta tota niin. Että onko se sitten just tähän mikä olisi ehkä sellainen unelma ammatti, niin onko se siihen sitten riittävä?

H3: Mut kuitenkin, että siinä on ollut just sitten sitä valinnanvaraa niin paljon sivuaineita ja valinnaisten osalta, että. No sanotaanko näitä varmasti semmoselle hyvä niinku joka on tosi kiinnostunut siitä oman opintokokonaisuuden ja tutkintorakenteen suunnittelusta, mutta sitten tämmöinen vähän niinku minä, että ei oikein tiennyt mistään mitään ja ei oikein ollut edes alkuvaiheessa kiinnostunut, niin se oli ehkä vähän välillä semmoinen hämmäntävä kun ei oikeasti tiennyt, että kannattaako vaikka näitä opintoja edes tehdä. Että onko näistä niinku mitään hyötyä.

Yksi haastatelluista toi esille, kuinka sivuainevalinnat olivat tarjonneet hänelle erinomaisen keinon markkinoida itseään työnhakutilanteissa. Kasvatustieteen generalistisen tutkinnon ymmärtäminen ei aina ollut ollut helppoa työnantajille ja

edelleen esiintyi sekaannusta erityisesti luokanopettajiin liittyen. Tämä heijastui myös aiempiin tutkimuksiin, kuten Suutarin (2003) tutkimuksiin, jotka korostivat samankaltaisia haasteita. Toinen haastateltava kertoi hämmästelleensä työskennellessään opettajan sijaisena, kun koulun opettajat eivät olleet tietoisia kasvatustieteen maisterin koulutuksesta ja luulivat virheellisesti, että kaikki kasvatustieteilijät olivat automaattisesti opettajia. Tämä havainto osoittaa, että yleisen ymmärryksen parantaminen kasvatustieteen maisterin roolista ja moninaisuudesta voi olla tärkeää sekä akateemisissa että työelämän yhteyksissä.

X: Koetko, että sivuaineilla on ollut vaikutusta sinun asiantuntijuuteesi?

H4: Koen että niillä on ollut suuri merkitys omassa työllistymisessä. Sivuaineet on luonut mahdollisuuden markkinoida omaa osaamistaan sekä tavoittaa henkilöitä jotka eivät välttämättä ymmärrä mitä kasvatustiede tarkoittaa näin ollen sivuaineet on luonut loistavan viitekehyksen omalle osaamiselle

H3: Just siellä kun olin siellä pidemmässä sijaisuuspaikassa, niin siellä ei välttämättä ne opettajatkaan niinku tiennyt, että mikä homma että ne vaan ajattelee että pelkästään niinku tutkijoita tulee täällä meidän alalta jotenkin.

5.3 Tulevaisuuden asiantuntijat

Haastatteluissa tuli usein esiin oman alan tiedon ja substanssiosaamisen tärkeys omassa työssä ja monet haastateltavista kokivat, että se oli myös itsellä kasvanut opintojen aikana. Haastateltavat kokivat omaan valmistumisen jälkeiseen työllistymiseen ja tulevaisuuden asiantuntijuuteen ei pelkästään riitä laaja tietomäärä vaan tärkeämpää on osattava kokonaisuuksien hallitsemista ja tiedon soveltamiskykyä. Tulevaisuuden asiantuntijan kuvailtiin usein oleva ennen kaikkea monipuolinen.

H1: Kyllä mä näen, että monissakin tehtävissä varsinkin kasvatukseen ja koulutukseen ja sen suunnitteluun liittyen se tehtävissä, niin siihen tarvitsee sitä koulutuksella sitä tietopohjaa taustalla. Ja sitä pitää pystyä soveltamaan sitten siellä työelämässä.

H2: Niin ehkä se rupeaa sitten niinku noissa maisterivaiheen opinnoissa olemaan sinne ja hoidetaan vähän sitä niinku mitä aiemmin oppinut ne sitten niinku sitä soveltaa siihen uuteen niin se. Myöskin varmaan semmoinen niinku oman ajattelun laajentuminen niinku on itse ainakin kun on vaan tässä niinku maisterivaiheen opinnoissa, että vaikka tulee uutta asiaa niin mä pinon sitä hyvin pitkälti niinku vanhaan oppimisen päällä että.

H4: On varmasti antanut tietoja ja taitoja itselleni kasvatustieteiden opintojen ohella erityisesti jotkut sivuaineet on antanut konkreettisia tietoteknisiä taitoja mitä olen hyödyntänyt työelämässä asiantuntijan roolissa.

Toinen tärkeä taito tulevaisuuden asiantuntijan työssä koettiin olevan muutokseen sopeutumiskyky. Etenkin teknologinen kehitys koettiin haasteelliseksi ja jopa pelottavaksi. Osa koki, että nykyisin vaaditaan yhä enemmän tietoteknistä ja teknologista osaamista ja jatkuvan teknologisen muutoksen mukana pysyminen tuntui haastavalta. Haastatteluissa tuli vahvasti ilmi, kuinka, muutokseen muokkautuminen koettiin yhdeksi tärkeimmäksi asiantuntijuuteen liittyvistä osa-alueista.

H2: On huomannut jotenkin esimerkiksi työn kautta sen, että jotenkin teknologia on esimerkiksi tosi isona osana, niinku nyky-yhteiskuntaa muutenkin puhutaan opinnoissa paljon paljon digitalisaatiosta niin edespäin eli me jotenkin sitä aluetta haluaisin vielä vahvistaa. Että sen mä oon huomannut, että siinä on ollut semmoinen niin kun tai siinä on vielä semmoinen niin kun aihealue että mitä voisi kehittää.

H4: Kykyä pysyä ajassa. työelämä ja yhteiskunta muuttuu jatkuvasti ja ihmiset siinä mukana ja jos teet töitä ihmisille kuten minä, pitää osata uudistaa itseään tasaisin väliajoin jotta se palvelee heitä. esimerkiksi kestävä kehitys, tasa-arvo, teknologia ja monimuotoisuus ovat teemoja jotka koulutusasiantutijana ohjaavat työtäni. ehkä toinen konkreettisempi taito on hallita järjestelmiä, paikallisia sopimuksia ja lakeja.

6 YHTEENVETO JA POHDINTA

Tässä tutkielman päättävässä luvussa avaan omaa pohdintaani nojaten teoreettiseen viitekehykseen. Pohdinnan olen jakanut kahteen eri alalukuun, sillä tuloksista tuli selvästi esiin kaksi pääteemaa: tutkintoon ja sen suorittamiseen sekä valmistumiseen ja työllistymiseen liittyvät teemat. Luvun lopussa arvion tutkielmani toteuttamista, mahdollisia jatkotutkimuskohteita sekä pohdin tutkimuseettisiä kysymyksiä.

6.1 Tutkinto ja opinnot

Tutkielmassani nousi esille kaksi isompaa teemaa: tutkinto ja opinnot sekä valmistuminen ja työelämä. Ihmisellä on usein tapana etsiä jokin yksi syy merkitykselliseen toimintaan. Käyttäytymisemme on kuitenkin paljon monimutkaisempaa, eikä toimintaan löydy aina vain yhtä tai kahta syytä eli motiivivia. Useissa tilanteissa voimme kokea monia motivaation lähteitä. Meillä on vain muutamia tunteita tai käytökseen ajavia tekijöitä, jotka kumpuisivat vain yhdestä motivaation lähteestä. (Allen 2015, 227.) Esimerkkinä tästä voidaan tarkastella yksilön motivaatiota valmistua. Valmistuminen itsessään pitää varmasti sisällään monia motivaation lähteitä. Ihminen voi olla motivoitunut valmistumaan taloudellisen tai sosiaalisen paineen vuoksi. Saman aikaisesti yksilöä voi valmistumisessa motivoida oma halu kehittyä, tiedon jano ja kokemus saavuttaa itselle merkityksellisiä asioita. Itsemääräämisteorian mukaisesti kaksi ensimmäistä ovat ulkoisia motivaatioita mm. täysin ulkoinen säätely ja sisään kääntynyt ulkoinen säätely. Jälkimmäiset sijoittuvat sekä ulkoisen- että sisäisen motivaation janalle, joita ovat integroitu säätely ja täysin sisäinen säätely. (Deci & Ryan 2000.) Motivaatio valmistua pitää sisällään itsensä pakottamisen kuin tekeminen on itsessään palkinto. Ratkaisevaa on, ettei nähdä ulkoista- ja sisäistä motivaatiota hyvänä ja pahana. Molemmat ovat merkityksellisiä ja tärkeitä elementtejä kun tarkastellaan mistä motivaatiomme tehdä asioita kumpuaa. Vaikka ihanteellista olisi, että toiminta perustuisi aina yksinomaan sisäiseen motivaatioon eli yksilön omaan haluun tehdä asioita ilon vuoksi, tämä ei aina

ole käytännössä mahdollista. Ihmiset ovat kompleksisia olentoja, joiden toimintaa ei voi koskaan täysin ennakoida.

Tutkinnon suorittaminen oli kaikille haastateltaville tärkeää ja tavoiteltavaa. Eroavaisuuksia haastateltavien välillä oli paljon sen suhteen, kuinka mielekkäiksi he kokivat opinnot. Henkilöt, joilla opinnot olivat olleet pääsääntöisesti mieleisiä, itseään kiinnostavia tai muuten jättäneet positiivisen muistijäljen, kuvasivat omia opintojaan paljon laajemmin sekä selvästi omasivat enemmän niin tilanne- kuin yleismotivaatiota. Tutkimus on mielestäni osoittanut olevan linjassa Ruohotien (1998) motivaatiojaottelun mukaan. Henkilöt, jotka kertoivat opiskelleensa omasta mielenkiinnostaan enemmän kursseja kuin tutkinnon minimiin kuuluvan 300 opintopistettä, kertoivat olevansa myös mukana yliopiston muussa kehittämistoiminnassa kuten esimerkiksi ainejärjestötoiminnassa. He myös kokivat yliopiston henkilökunnan paljon läheisimmiksi ja auttavaisemmiksi kuin ne henkilöt, joille suurin osa opinnoista vaikutti olevan ”pakkopullaa” tai pakollista suorittamista. Tällöin opinnoista pääsääntöisesti enemmän pitävät omasivat enemmän yleismotivaatiota opintojaan kohtaan.

Myös Decin ja Ryanin (1985) itsemääräämisteorian mukaisesti psykologisten perustarpeiden täytyessä henkilö on ikään kuin ”pidemmällä” motiivien sisäistymisessä, jolloin opintojen tekeminen lähtee helpommin ja vahvemmin omista kiinnostuksen kohteista. Pääsääntöisesti opinnot mielekkäiksi kokeneet tunsivat enemmän autonomian sekä pystyvyyden tunnetta. Henkilöt, jotka sanoittivat välillä epämielekkäitä osia opinnoistaan eivät toimineet niin vahvasti omien mielenkiinnonkohteiden mukaisesti eivätkä kokeneet voivansa vaikuttaa tai päättää tekemistään opintoihin liittyvistä asioista. He eivät myöskään kokeneet niin voimakkaasti myönteistä tunnetta opintojen tai yksittäisten kurssien onnistuneesta läpiviennistä. On tärkeää kuitenkin huomata, että kaikki haastateltavat kokivat yliopisto-opintonsa pääsääntöisesti mielekkäiksi.

On huolestuttavaa, kuinka moni haastateltava koki yliopiston henkilökunnan niin kaukaiseksi, ettei heiltä saanut apua kun sitä olisi tarvinnut. Haastateltavat jakautuivat

toisistaan siinä, tarkoittivatko he yliopiston koko yliopistoyhteisöä, johon kuuluu opetushenkilökunta vai opintohallintoa, jonka yhtenä tehtävänä on muun muassa järjestää uraohjausta. Hälyttävää on tietysti se, että niin opetushenkilökunta kuin itse opetushallinto saivat mainintoja, joten kehitettävää on koko yliopiston henkilökunnan opintojen ohjauksessa kuin yliopisto-opiskelijan kohtaamisessa.

Monet haastateltavat toivat esiin sen, että opintojen aikana oli vain yksi kurssi, jossa käsiteltiin kasvatustieteilijän mahdollisia urapolkuja sekä sen, että vasta pakon edessä, valmistumisen lähestyessä oli itse otettava selvää omista mahdollisuuksistaan työelämän suhteen. Näistä tuloksista ei voi tehdä vielä suuria johtopäätöksiä eikä tämä tutkimus anna tietoa monien yliopistojen tai tiedekuntien tilasta, mutta tämän aineiston perusteella on perusteltua kysyä: onko opetushenkilökunta vieraantunut opiskelijoista niin paljon, ettei opiskelijat löydä keinoja tai pahimmassa tapauksessa uskalla kysyä apua ongelmiinsa? Samanlaisia tuloksia on saatu myös Kansallisen koulutuksen arviointikeskuksen (KARVI) toteuttaman Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen -arvioinnin raportista (Toom ym. 2023, 124). Aineistosta nousi esiin vahvasti melkein jokaiselta hyvin negatiivisia mainintoja yliopiston henkilökunnasta. Ratkaisu ei varmasti ole yksiselitteinen, mutta tulisiko opiskelijoiden osallistumista yliopiston päätöksen tekoon lisätä tai lisätä mahdollisuuksia avoimeen viestintään henkilökunnan ja opiskelijoiden välille. Myös KARVI:n mukaan opiskelijoita tulisi ottaa enemmän aktiivisina toimijoina opetuksen kehittämiseen (Toom ym. 2023, 187). Yksinkertaiset käytävä tapaamiset tai opiskelijoiden ja henkilökunnan juhla- ja rentoutumistapahtumat voisivat madaltaa kynnystä kysyä apua. Myös pienryhmäohjaukset voisivat toimia keskustelua herättävinä mahdollisuuksina, jossa opiskelijat voivat keskustella ja työskennellä lähemmin opetushenkilökunnan kanssa. Pienryhmäohjaus voi tarjota enemmän henkilökohtaista tukea ja mahdollisuuden esittää kysymyksiä.

Negatiivinen palaute tai ulkopuolelta tuleva ohjaus voivat heikentää motivaation sisäistymistä. Monet haastateltavat kertoivat omien läheisten olevan kiinnostuneita heidän opinnoistaan ja kuinka ne ylipäättään sujuvat. Yksi haastateltavista koki jopa painetta suorittaa kasvatustieteen maisterin tutkinto, jotta ei aiheuttaisi pettymyksen

tunnetta omille läheisille. Negatiivisen palauteen saaminen tai jopa se, ettei ole saanut palautetta opintojen aikana voi heikentää motivaation sisäistymistä. Yksi haastateltava kertoi, että kukaan yliopiston sisältä ei ole ollut kiinnostunut koko viiden vuoden yliopisto-opintojen aikana hänen opintosuorituksistaan. Tämän takia hän myös koki, ettei suoritetuilla kursseilla ja hyvillä numeroilla ole mitään hyötyä opintojen aikana, mutta ei myöskään tulevaisuudessa. Hän ei myöskään sanonut saaneensa palautetta missään vaiheessa. Mahdollisesti hän ei siis ole saanut palautetta suoritetuista koulutöistä, jolloin yksittäiset suoritukset ovat jääneet vain numeroiksi järjestelmiin. KARVI:n raportin keskeisissä johtopäätöksissä todetaan seuraavanlaisesti: ”opettajat kokevat antavansa vastapalautetta, mutta opiskelijat eivät koe sitä saavansa” (Toom ym. 2023, 172). Oikeanlaisella palautteella on todettu olevan suuri merkitys autonomian tarpeen muodostumiselle ja sitä kautta sisäisen motivaation muodostumiselle (Deci & Ryan 1985). Sisäisen motivaation syntyä palautteella on ensiarvoisen tärkeää, sillä sen avulla opiskelija tajuaa omien onnistumisten johtuvan omista ponnisteluista ja samalla se tukee pystyvyyden perustarpeen rakentumista (Vauras ym. 2018, 88). Kun puhutaan mistä tahansa ohjauksesta sisältävästä pedagogisesta tilanteesta, palautetta pidetään erittäin tärkeänä asiana tilanteen onnistumisen kannalta (Svinhufvud 2008, 439).

Se, että opetushenkilökunta tuntuu valmiiksi jo kaukaiselta, opintojen aikana kurssitöistä saadulla tai saamattomalla palautteella tuskin on ollut merkitystä haastateltavien asiantuntijuuden muodostumiselle. Tätä kautta myös oman asiantuntijuuden kehittyminen tai sen vahvistuminen on vaikeutunut tai ainakin siirtynyt myöhemmäksi tulevaisuuteen. Myös omien vahvuuksien tunnistaminen voi tällöin jäädä taka-alalle. Vahvuustutkimus kuuluu positiivisen psykologian alaisuuteen ja vahvuuksia hyödynnetään esimerkiksi oppimisen tukena. Positiivinen psykologia tutkii ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kykyä selviytyä haasteista ja mikä saa meidät kukoistamaan (Ojanen 2007, 9). Vahvuuksia on jokaisella ihmisellä ja niitä voidaan kehittää. Vahvuudet kannattelevat ihmisen kehitystä ja tekevät sitä kautta ihmisistä parempia yhteiskunnan jäseniä, jotka voivat edistää muiden ihmisten vahvuuksien kehittymistä. Vahvuuksien tunnistaminen ja hyödyntäminen parantaa hyvinvointia ja voi johtaa menestykseen elämän eri osa-alueilla. (Uusiautti 2019, 26–38.)

Lähipiiriin lisäksi omat opiskeluystävät koettiin yhdeksi tärkeimmäksi voimavaraksi opinnoissa. Opiskelukaverit vaikuttivat aineiston perusteella opintojen sujuvuuteen sekä mielekkyyteen. Siinä missä yliopiston henkilökunta koettiin kaukaiseksi eikä heiltä saanut apua mieltä askarruttaviin kysymyksiin, opiskelijaystävien antama vertaistuki oli monelle haastateltavalle jopa opinnoissa selviytymisen kannalta elintärkeää. Opiskelukaverit olivat tukemassa, heidän kanssaan pystyi tekemään yhdessä opintoja sekä heiltä sai apua opintoihin liittyviin kysymyksiin. Kahdelle haastateltavista opiskelukaverit toivat etenkin opintojen alkuvaiheessa valtavaa tukea tilanteissa, kun esimerkiksi omista kurssivalinnoista ei ollut tietoa. Tämä on tärkeä nosto aineistosta, sillä vertaistuellalla on valtava merkitys opinnoissa. Vertaistukeen liittyy vahvasti vertaisuus, joka on ihmisten välinen suhde, joka syntyy ihmisten samankaltaisista kokemuksista ja elämäntilanteista (Hyväri 2005, 214). Tämä koettiin yhdeksi tärkeimmäksi voimavaraksi opinnoissa.

Etenkin opintojen alkuvaiheessa vertaistuki oli erittäin tärkeää ja moni koki sen olevan suuri syy, että on päässyt opinnoissaan edes näin ”pitkälle”. Vertaistuen edistäminen yliopisto-opiskelussa voi olla erittäin hyödyllistä opiskelijoille ja sitä voi tehdä monin eri keinoin. Muun muassa vertaistukea voitaisiin yliopistoissa edistää kehittämällä esimerkiksi opiskelijajärjestöiden tai tukipalveluiden toimintaa. Opiskelijajärjestöt tarjoavat paikan opiskelijoiden kohtaamiseen ja yhteisten kiinnostusten jakamiseen. Näihin voi liittyä ja sitä kautta osallistua erilaisiin toimintoihin omien mielenkiinnon kohteiden mukaisesti. Tukipalvelut taas tuottavat ammattilaisten ohjaamaa vertaistukea, kuten psykologipalveluita ja opiskeluterveydenhuoltoa, jotka voivat auttaa opiskelijoita selviytymään henkilökohtaisista haasteista. Muita opiskelijoiden vertaistukea edistäviä kanavia voi olla myös opiskelijoiden omat foorumit ja some-ryhmät. Monilla yliopistoilla on opiskelijoille suunnattuja keskustelufoorumeita ja some-ryhmiä, joissa opiskelijat voivat vaihtaa kokemuksiaan, vinkkejä ja tukea toisiaan. On tärkeää, että yliopistot ja opiskelijajärjestöt tukevat ja edistävät näitä vertaistuen muotoja, jotta opiskelijat voivat hyödyntää niitä parhaalla mahdollisella tavalla. Vertaistuki voi merkittävästi parantaa opiskelijoiden yhteenkuuluvuutta (Vanhanen 2011, 36), mikä taas itsessään voi parantaa itsemääräämisteorian mukaan opintoihin liittyvän motivaation sisäistymistä ja tätä kautta parantaa opiskelijoiden kokonaisvaltaista hyvinvointia.

6.2 Valmistuminen ja työelämään siirtyminen

Valmistuminen oli kaikkien haastateltavien päämäärä ja kukaan haastateltavista ei puhunut mieltävään jättävänsä opintoja kesken. Melkein jokainen haastateltava oli myös suorittanut oman tutkintoon kuuluvan harjoittelunsa. Ainoastaan yksi haastateltava oli tekemässä harjoittelua juuri haastattelun tekohetkellä. Harjoittelun koettiin olevan tärkeä osa oman asiantuntijuuden kehittämisessä. Monelle harjoittelu oli ensimmäinen kerta, kun omaa opinnoista kertynyttä substanssiosaamista pääsi hyödyntämään käytännössä. Harjoittelun myös koettiin kerryttävän tulevan työkentän osaamista sekä olevan juuri oman tulevan työkentän tai ainakin osittain oman työkentän työtä. Harjoittelu vahvisti omaa itseluottamusta oman alan töihin, sillä osa haastateltavista koki oman työkentän pelottavalta. Tämä on hyvin linjassa generalisteihin kohdistuvan aiemman tutkimuksen kanssa, sillä monelle generalisteille voi olla hyvin vaikeaa hahmottaa omaa tulevaa työuraa (Suutari 2003). Aiemman tutkimustiedon perusteella generalisteilla voi olla vaikeampaa löytää omaa paikkaansa työmarkkinoilla, joten harjoittelussa koetun onnistumisen tunteet ja oman ammatillisen pystyvyyden kokeminen voi olla erittäin tärkeässä osassa oman ammatti-identiteetin muodostumiselle.

Jokaisella haastatellulla oli jonkinlainen käsitys siitä, millaista osaamista tai pätevyyskiä tarvitaan päästäkseen kiinni valmistumisen jälkeiseen uraansa ja erityisesti unelmatyöhönsä. Moni kertoi, että työpaikkailmoituksista oli oppinut selvittämään työpaikkaan vaadittavat kelpoisuusvaatimukset. Harmitusta tuli siitä, ettei opinnoissa näistä eri paikkoihin tarvittavista kelpoisuusvaatimuksista eikä oman alan mahdollisista työurista tarpeeksi kerrottu. Tämä lisäsi entisestään epäilyksiä omista valituista valinnaisista- ja sivuaineopinnoista. Moni tuntui nyt valmistumisen kynnyksellä pohtivan sitä, oliko valinnut oikeita opintoja pääaineopintojen lisäksi, jotta oma tutkinto vaikuttaisi työnantajille eheältä. Kasvatustieteen tutkinnon antaessa työelämän valmiuksia eikä puhtaasti tiettyä osaamista vaativaa ammattitutkintoa, joka antaa tietyn ammattiprofession, voi oman tutkinnon perusteleminen työnantajille olla vaikeaa. Yksi haastateltavista taas koki asian päinvastoin. Hän koki, että hänellä on työmarkkinoilla enemmän mahdollisuuksia markkinoida itseään ja omaa osaamistaan muihin hakijoihin

nähdessä. Kaikki eivät kuitenkaan koe asiaa samalla tavalla ja epävarmuutta kasvatustieteilijöiden keskuudessa lisää se, että samoista työpaikoista joutuu kilpailemaan niin muiden kasvatustieteilijöiden kuin eri generalisti aloilta valmistuneiden kanssa esimerkiksi kauppa-, hallinto- ja yhteiskuntatieteilijöiden. Voidaankin pohtia, olisiko hyvä kehittää kasvatustieteen opintoihin verkostoitumista sekä itsensä markkinointia sekä esimerkiksi auttaa opiskelijoita luomaan vahva ansioluettelo ja LinkedIn-profiili, joissa on huomioitu vahvuudet sekä korostetaan taitoja ja saavutuksia. Myös yksinkertaisesti työhaastatteluihin valmistautumista olisi hyvä käydä läpi opintojen aikana sillä moni opiskelija saattaa käydä vasta ensimmäisissä työhaastatteluissa opintojen loppuvaiheessa tai pahimmillaan opintojen päätyttyä. Toinen pohdinnan paikka on miettiä, tulisiko sivuaineiden valinnan ohjaukseen panostaa enemmän kasvatustieteissä entisestään, sillä haastateltavat olivat hyvin epävarmoja omien valintojen kanssa. Tämä näkökulma opiskelijoiden sivuaineiden valintaan liittyviin haasteisiin osoittaa, että opiskelijat tekevät tietoisia päätöksiä oman osaamisensa ja tulevaisuutensa kannalta. Samalla se korostaa, että korkeakoulujen tulisi tarjota selkeitä ohjeita ja tukipalveluita sivuainevalintojen tekemiseen, jotta opiskelijat voivat varmistaa, että heidän opintonsa muodostavat eheän ja mielekkään kokonaisuuden.

Mahdollisuudet päästä oman alan töihin ja sitä kautta omaan unelmatyöhön koettiin olevan mahdollista pääsemällä käsiksi ensiksi aloitustason työtehtäviin. Useimmat haastateltavat kokivat, että niin sanotusti jalan saaminen oven väliin olevan ainoa mahdollisuus. Harjoittelun koettiin olevan ensimmäinen hyvä mahdollisuus saada kontakti oman alan töihin. Se voi olla myös monelle ensimmäinen kerta päästä soveltamaan harjoiteltua teoreettista tietoa käytännössä. Kuten aineistosta nousi esiin, kasvatustieteen opiskelijat kokivat omaan opintojen jälkeiseen työllistymiseen vaikuttavan suuresti taito hallita suuria kokonaisuuksia sekä myös tiedon soveltamiskykyä. Nämä taidot ovat avainasemassa asiantuntijuuden kehittämisessä ja näitä taitoja harjoitellaan läpi yliopisto-opintojen. Moni opiskelija ei välttämättä edes ymmärrä harjoittelevansa näitä taitoja opiskellessaan yliopistossa. Itsenäinen opiskelu opettaa lukemaan ja analysoimaan laajoja tekstejä, kirjoittamaan pidempiä tekstejä sekä laatimaan tiivistelmiä. Opinnoinnissa on myös paljon osia projektityöskentelystä, jotka voivat olla laajoja ja monimutkaisia, mutta samalla ne opettavat myös työelämässä

tarvittavia projektinhallinnan ja yhteistyön taitoja. Monilla kursseilla voi olla seminaareja, joissa voi syventää ymmärrystä opiskellusta aiheesta. Myös kirjallisuus- ja aineistokatsaukset edellyttävät laajojen tietomäärien hallitsemista ja niiden soveltamista tutkimuskysymyksiin. Kaiken tämän lisäksi nämä kaikki kehittävät kriittistä ajattelua kyseenalaistamalla tietoa ja etsimällä uusia näkökulmia. Tämä on tärkeä taito sillä se kehittää tiedon soveltamista eri tilanteissa esimerkiksi työelämässä. Työelämässä ja etenkin asiantuntijatyössä tarvittavat taidot kehittyvät jatkuvasti opintojen edetessä. Moni kurssi juuri pyrkii soveltamaan opittua erilaisiin tilanteisiin ja ongelmiin. Tämä auttaa kehittämään suurten kokonaisuuksien hallintaa ja tiedon soveltamiskykyä, mikä on arvokasta niin opintojesi aikana kuin tulevaisuuden työelämässäkin.

Toinen aineistosta noussut tärkeä aihe, joka liittyi koettuun tulevaisuuden asiantuntijuuteen, oli muutoksiin sopeutumiskyky. Tämä on arvokas, mutta monisyyinen taito, jota voi kehittää yliopisto-opintojen aikana ja se hyödyttää läpi elämän. Muutokseen sopeutumista ei voi oppia ainoastaan tiettyjä kursseja tai opintoja suorittamalla vaan se on samalla tavalla pitkä oppimisprosessi kuten suurten kokonaisuuksien hallinta tai opitun tiedon soveltamiskyky. Sen oppiminen vaatii aikaa ja harjoittelua. Muutos itsessään on vanhoista taidoista, tavoista ja prosesseista luopumista sekä uusien oppimista (Hislop ym. 2014, 1) Yliopisto-opinnot tarjoavat monia tilaisuuksia oppimalla joustamaan, sopeutumaan ja kasvamaan muutostilanteissa. Sitä voi kehittää moni tavoin opinnoissa kuten esimerkiksi opiskelemalla monitieteellisesti. Ottamalla kursseja eri tieteenaloilta auttaa yhdistelemään opittuja tietoja eri näkökulmiin. Tämä voi auttaa näkemään ongelmia monipuolisemmin sekä tarjoamaan luovia ratkaisuja moniin ongelmiin. Muutokseen sopeutuminen liittyy myös ihmisen psyykkiseen puoleen ja esimerkiksi resilienssin vahvistaminen auttaa käsittelemään paremmin pettymyksiä ja epäonnistumisia rakentavasti ja tätä kautta käyttämään niitä oppimisen mahdollisuuksina.

Olenaisena osana muutoksen sopeutumiskykyyn vaikuttaa itsensä johtaminen, joka on toimintaa, jonka pyrkimyksenä on saavuttaa itseohjautuva ja tavoitteellinen toiminta. Sen tarkoituksena on oppia motivoimaan itseään siinä määrin mitä tehtävä vaatii. Itsensä johtamiseen liittyy olennaisesti myös ajatus oman toiminnan ja ajatusten tietoisesta

hallitsemisesta, sillä se sisältää jatkuvaa tietoista itsearviointia (Neck ym. 1999, 478–479.) Kyseessä on hyvin kompleksinen taito, mikä edellyttää oppijalta kykyä havainnoida omaa oppimistaan sekä realistista näkemystä siitä, mitä tarkoittaa olla oppijana ”valmis”. Tällä tarkoitetaan sitä, kuinka oppija käsittää omat realistiset realiteetit oppimisestaan ja itsestään. Myös aineistosta nousi esiin itsensä johtamisen taitoa, sillä haastateltavat kertoivat eri tapoja, kuinka he palkitsevat itseään niin pienemmistä kuin isommista opintosuorituksista. Itsensä palkitseminen on tärkeä osa itsensä johtamista, sillä se on tapa motivoida itseään tarvittavaa määrää, että saa tehtävän tehtyä. Tämä on linjassa myös itsemääräämisteorian kanssa, sillä ihminen ei voi olla sisäisesti motivoituneita kaikkeen vaan eri asioihin jokaisella on eri lailla sisäistyneitä motiiveja. Oman osaamisen tiedostaminen ja itsensä palkitseminen ovat erityisen arvokkaita taitoja tämän kilpailu- ja huipputulosten painottaman aikakauden keskellä. Opintojen aikana itsensä johtamista voi harjoitella aikatauluttamalla mikä auttaa pysymään järjestäytyneenä ja tätä kautta auttaa sopeuttamaan tehokkaasti muutoksiin. Kalenterin, tehtävälisterien ja muistiinpanojen tekeminen auttaa pitämään asiat järjestyksessä sekä välttämään stressiä ja unohtamista.

Kasvatustieteen tutkintorakenteen kehittäminen on olennainen askel vastataksemme opiskelijoiden tarpeisiin ja nykyisen työelämän haasteisiin. On totta, että moni kasvatustieteen opiskelija pohtii opintojensa aikana omia mahdollisuuksiaan erilaisiin työuriin. Tämä ei rajoitu pelkästään generalistisille aloille, vaan ongelma on myös yleinen monilla eri aloilla. Akavan entinen puheenjohtaja Jouni Markkanen toi jo vuonna 2014 (Yle Uutiset 2014) esiin sen, että monet korkeakoulutetut eivät tunne omaa osaamistaan valmistuessaan. Oma osaaminen voi olla vaikeaa myydä työnantajille, jos sitä ei pysty itse selkeästi sanoittamaan ja osoittamaan käytännön tilanteissa. Tämä haaste voi olla erityisen merkittävä kasvatustieteen opiskelijoille, jotka voivat suuntautua moniin eri tehtäviin ja ammatteihin, kuten opettajiksi, opinto-ohjaajiksi, kouluttajiksi tai vaikka koulutuspolitiikan asiantuntijoiksi.

Tähän ongelmaan vastaaminen edellyttää kasvatustieteen tutkintorakenteen tarkastelua ja uudistamista. On tärkeää lisätä kursseja, jotka auttavat opiskelijoita tunnistamaan ja sanoittamaan omaa osaamistaan. Näitä kursseja voisi suunnitella yhteistyössä työelämän

asiantuntijoiden kanssa, jotta ne vastaavat todellisiin työelämän tarpeisiin. Lisäksi olisi hyödyllistä lisätä kursseja, jotka antavat opiskelijoille mahdollisuuden tutustua erilaisiin kasvatustieteilijöiden työuriin. Näin opiskelijat saavat paremman käsityksen siitä, millaisia mahdollisuuksia heillä on valmistuttuaan. Näitä kursseja voitaisiin järjestää esimerkiksi työelämässä toimivien kasvatustieteilijöiden vierailujen ja luentojen muodossa. Yleisesti ottaen kasvatustieteen opiskelijoiden on tärkeää oppia tunnistamaan ja arvostamaan omaa osaamistaan sekä saamaan valmiuksia sen sanoittamiseen. Tämä auttaa heitä työllistymään haluamilleen aloille ja hyödyntämään koulutustaan parhaalla mahdollisella tavalla. Kasvatustieteen tutkintorakenteen uudistaminen tällä tavalla voi tuoda merkittäviä etuja opiskelijoille ja työelämälle yleisesti.

Tutkielmani tavoite oli tuoda esille tekijöitä, jotka motivoivat maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoita yliopisto-opinnoissaan sekä tekijöitä, jotka motivoivat maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoita työelämään siirtymisessä. Tutkielmani nostaa esille haasteltavien kuvaamia motivaatiotekijöitä. Tärkeää on kuitenkin hahmottaa itsemääräämisteoriam hyödyntämällä mitkä kaikki taustavaikuttajat toimivat valmistumisen taustalla. Ymmärtämällä itsemääräämisteorian avulla kuvattavaa ulkoista- ja sisäistä motivaatioita pystymme tukemaan yksilöitä paremmin saavuttamaan valmistumisen. Tutkielmani kuvaa millainen mahdollisuus on luoda ulkoisen ja sisäisen motivaation tekijöitä, jotta opiskelijat saavuttavat tavoitteensa valmistua. Esimerkiksi lisäämällä opintoihin ryhmitöitä, jotka lisäävät yhteisöllisyyttä, asettamalla tavoiteaikatauluja, jotka luovat rakennetta ja samalla hieman painetta ja mahdollistamalla opiskelun ilo esimerkiksi tarjoamalla vapaavalintaisia opintoja. Jotta yliopistot voivat tukea opiskelijoitaan tulee ymmärtää mitkä asiat heitä motivoivat ja mitä muita motivaation osia tähän liittyy. Tukemalla opiskelijoita, vahvistamalla heidän omaa akateemista identiteettiään ja tarjoamalla mahdollisuuksia mutta myös vastauksia kysymyksiin pystymme vaikuttamaan heidän omaan kokemukseensa asiantuntijuudesta. Motivoituneet, itseensä ja omiin kykyihinsä sekä asiantuntijuuteensa uskovat valmistuneet opiskelijat myös varmasti kukoistavat elämässä.

6.3 Jatkotutkimusaiheita

Moni haastateltavista kertoi, että oli ajautunut opiskelemaan kasvatustieteitä joko sattuman kautta tai sitten se ei ollut ensimmäinen vaihtoehto jatko-opiskelupaikkaa hakiessa. Moni haastateltava kuvaili yliopisto-opiskelun alkua hyvin epäselväksi eikä tarvittavaa apua etenkin kurssivalintoihin liittyen ollut saatavilla. Vaikka kaikki vaikuttivat olevan yleisesti tyytyväisiä valittuun tieteenalaan eikä opintojen loppuvaiheessa kukaan enää pohtinut alan vaihtoa, oli monilla haastateltavilla paljon pohdintoja omasta valitusta tutkintokokonaisuudesta. Etenkin omat sivuainevalinnat mietityttivät monia haastateltuja. Myös oman tulevan asiantuntijuuden kanssa oli epäilyksiä monilla haastateltavilla. Moni pohti, oliko opintojen aikana tehnyt oikeita kurssivalintoja sekä oliko riittävän osaava valmistumisen jälkeen oman alan töihin.

Jatkotutkimuksen näkökulmasta olisi erittäin mielenkiintoista syventyä tarkastelemaan, miten yliopisto-opiskelijat kokevat ulkopuolelta tulevan ohjauksen ja palautteen saannin omiin opintoihinsa liittyen. Tämä aihe voi tarjota arvokasta tietoa siitä, kuinka opiskelijat hyödyntävät saatavilla olevia tukiresursseja ja kuinka nämä resurssit voivat vaikuttaa heidän akateemiseen menestykseensä ja opintojensa sujuvuuteen. Yksi kiinnostava näkökulma voisi myös olla selvittää, kuinka paljon opiskelijat todella kokevat saavansa validia ja itsensä kehittämiseen tähtäävää palautetta opinnoissaan. Tämä voi auttaa tunnistamaan mahdollisia puutteita ohjaus- ja palautetarjonnassa ja auttaa yliopistoja parantamaan opiskelijoidensa tukipalveluja. Lisäksi voisi olla hyödyllistä tutkia, miten generalistialojen opiskelijat tunnistavat omia vahvuuksiaan ja miten he soveltavat näitä vahvuuksiaan erilaisissa oppimistilanteissa ja työelämässä. Tällainen tutkimus voisi tuoda esiin ainutlaatuisia piirteitä ja strategioita, jotka auttavat generalisteja menestymään monipuolisissa ammateissa ja tehtävissä. Vertaistuen merkityksen tutkiminen motivaation ja opiskelumenestyksen näkökulmasta voisi myös olla erittäin antoisaa. Yhteisölliset ja vertaisoppimiseen perustuvat lähestymistavat voivat olla erityisen tärkeitä yliopisto-opiskelijoille ja niiden vaikutusta kannattaa arvioida syvällisemmin.

Näiden eri näkökulmien tutkiminen voisi tuoda uutta tietoa yliopisto-opiskelijoiden tukitarpeista ja auttaa kehittämään tehokkaampia ohjaus- ja tukipalveluja opiskelijoille monilla eri aloilla. Tämä voisi myös edistää opiskelijoiden menestystä ja hyvinvointia yliopisto-opintojen aikana ja sen jälkeen.

6.4 Tutkimuseettistä pohdintaa sekä tutkielman arviointia

Lapin yliopisto on sitoutunut noudattamaan toiminnassaan Opetus- ja kulttuuriministeriön asettaman Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) asettamaa Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen –ohjetta (TENK 2023). Tutkimuseettisen neuvottelukunnan mukaan tieteellinen voi olla eettisesti hyväksyttävää ja luotettavaa, jos tutkimus on toteutettu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluvat tiedeyhteisön tunnustamat toimintatavat, tutkimukseen sovellettavat eettisesti kestävä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmät, tiedeyhteisön huomioon ottaminen sekä tutkimuksen suunnittelu, toteuttaminen ja raportointi. (TENK 2023, 11–14.)

Tuomen ja Sarajärven mukaan (2009, 131) laadullisessa tutkimuksessa ihmisoikeudet muodostavat ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen eettisen perustan. Tutkijan on huolehdittava tutkimuksen aikana haastateltavien tutkittavien suojasta. Hänen on kerrottava avoimesti tutkittaville tutkimuksen tavoitteet, käytetyt menetelmät sekä myös tutkimuksesta aiheutuvat riskit. Tutkittavilla täytyy pystyä vapaaehtoisesti osallistumaan tutkimukseen ja heillä on mahdollisuus kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen sekä oikeus kieltää jälkikäteen itseään koskevan aineiston käyttö. Tutkittavilla on oikeus tietää nämä asiat, joten tutkijalla on velvollisuus varmistaa, että tutkimukseen osallistuva tietää mistä tutkimuksessa on kyse. Tärkeä osa tutkittavien suojaa koskee myös osallistujien hyvinvointia. Tutkijan on pistettävä osallistujien hyvinvointi kaiken edelle ja mahdolliset ongelmat on huomioitava etukäteen. Tämä menee etenkin tutkimuksen valmistumisen edelle. Tutkittavilta kaikki saatu tieto on alusta loppuun luottamuksellista eikä sitä saa luovuttaa ulkopuolisille eikä saa käyttää mihinkään muuhun tarkoitukseen. Tutkijalla on

myös velvollisuus taata tutkittavien nimettömyys. Viimeiseksi tutkimukseen osallistuvat voivat odottaa, että tutkija noudattaa kaikkia antamiaaan lupauksiaan eikä tutkimuksen rehellisyyttä vaaranneta.

Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus ovat jokaisen tutkimuksen peruslähtökohtia. Vaikka tekemäni yliopisto-opintoihin kuuluva tutkielmani on harjoitustyö, sen tekemisessä edellytetään Tutkimuseettisen neuvottelukunnan laatimaa hyvän tieteellisen käytännön edellyttämää tapaa. Harjoittelevana tutkijana sitoudun noudattamaan kaikkia edellä mainittuja tutkittavien suojan kohtia sekä noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Ymmärrän, että kaikki eettiset ratkaisut sekä niiden auki kirjoittaminen ovat tärkeä osa laadullisen tutkimuksen tekemistä. Tutkittavien suojan noudattaminen, hyvän tieteellisen käytännön tukeminen ja kaikkien tutkimukseen tekemien ratkaisujeni auki kirjoittaminen kulkeva käsi kädessä tutkielmani uskottavuuden kanssa.

Tutkielmassa käytettyjen menetelmien ja aineistojen kriittinen pohdinta liittyvät olennaisesti koko tutkielman toteuttamiseen ja sen arvioimiseen. Etenkin laadullista tutkimusta tehdessä, on minun tutkijana kerrottava tarkasti tutkimusprosessin kulku sekä perustella tekemäni valinnat sekä tutkimusaineistoon pohjautuvat tulkinnat. Laadullisen tutkimuksen vahvistettavuus-periaatetta olen tutkielman jokaisessa vaiheessa pyrkinyt noudattamaan mahdollisimman tarkasti kirjoittamalla auki kaikki tutkimusprosessin aikana tekemäni valinnat ja pohdinnat mahdollisimman selvästi ja avoimesti (Tuomi & Sarajärvi 2013, 139). Tämä toimii edellytyksenä siihen, että lukija pystyy itse arvioimaan tutkimuksestani saatuja tuloksia. Tämä tarkoittaa, että tuon oman roolini näkyväksi tutkijana ja ymmärrän, että joku toinen tutkija olisi voinut samalla tavalla kerätystä aineistosta tehdä täysin erilaisia tulkintoja ja päätelmiä (Hirsjärvi & Hurme 2004, 189).

Olen pyrkinyt kuvaamaan mahdollisimman tarkasti, kuinka keräsin haastatteluaineisto. Keräsin tutkielmani aineiston haastattelemalla kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoita. Haastattelun toteutusta olen avannut luvussa kolme. Kuvasin myös, kuinka käsittelin ja säilytin jokaista haastattelun nauhoituksen ja litteroidun tekstin. Toteutin

tutkielmani analyysin käyttäen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Käyttämäni sisällönanalyysiä olen avannut luvussa kolme, jossa olen pyrkinyt avaamaan mahdollisimman selkeästi sen, kuinka sen olen toteuttanut sisällön analyysin toteuttanut sekä tekemäni valinnat sisällön analyysin eri vaiheissa.

LÄHTEET

Allen, B. P. (2015). *Personality Theories : Development, Growth, and Diversity* Psychology Press, 2015.

Dean, M. (2007). *Governing societies: Political perspectives on domestic and international rule. Issues in Society.* Open University Press.

Deci, E. & Ryan, R. (1985). *Intrinsic motivation and self-determination in human behavior.* Plenum.

Deci, E. & Ryan, R. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological Inquiry*, 11, 227–268.

Eccles, J. & Wigfield, A. (2002). *Motivational Beliefs, Values and Goals.* *Annual Review of Psychology*. 53. 109–132.

Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Vastapaino.

Haapakorpi, A. (2000). *Nörtti, pomo ja yleismiesjantunen – akateemisten urat ja toimenkuvat.* Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskuksen raportteja ja selvityksiä 33.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (2004). *Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö.* Helsinki: Helsinki University Press.

Hislop, D., Bosley, S., Coombs, C. R., & Holland, J. (2014). The process of individual unlearning: A neglected topic in an under-researched field. *Management Learning*, 45(5), 540–560.

Hyväri, Susanna (2005): Vertaistuen ja ammattiauttamisen muuttuvat suhteet. Teoksessa Nylund, Marianne & Yeung, Anne Birgitta (toim.): *Vapaaehtoistoiminta: anti, arvot ja osallisuus*. Vastapaino. 214–235.

Hämäläinen, U. (2003). Ylikoulusta korkeakoulutettujen työmarkkinoilla? Palkansaajien tutkimuslaitos. Tutkimuksia 87. Helsinki.

Julkunen, R. (2008). Uuden työn paradoksit. Keskusteluja 2000-luvun työpross(e)ista. Vastapaino.

Neck, C. P., Neck, H. M., Manz, C. C., & Godwin, J. (1999). “I think I can; I think I can” A self-leadership perspective toward enhancing entrepreneur thought patterns, self-efficacy, and performance. *Journal of Managerial Psychology*, 14(6), 477-501.

Kiljunen, I & Volanen, V. (2021). Kasvatustieteen kandidaattivaiheen opiskelijoiden motivaatiotekijät yliopisto-opinnoissa. Kandidaatin tutkielma. Lapin yliopisto

Kivinen, O., Nurmi, J., & Kanervo, O. (2002). Maisteriopista työuralle: suomalaiset korkeakoulutetut eurooppalaisessa vertailussa. Opetusministeriö, koulutus- ja tiedepolitiikan osasto.

Naumanen, P. (2002). Koulutuksella kilpailukykyä: koulutuksen yhteys miesten ja naisten työllisyyteen ja työn sisältöön. Turun yliopisto, koulutussosiologian tutkimuskeskus, RUSE.

Ojanen, M. (2007). Positiivinen psykologia. Helsinki: Edita

Peteri, S. (1999). Askeleita akateemisille. Tutkimus korkeasti koulutettujen työllistymisen esteistä ja mahdollisuuksista. Lapin yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen julkaisuja N:o 57. Lapin yliopisto.

Puhakka, V., Tuominen, J. & Rautopuro, A. (2011). Maistereiden työllistymisvaikeudet. Työpoliittinen aikakauskirja, 5.

Puusa, A., Juuti, P., & Aaltio, I. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät.

Rinne, R. (1998). Akateemiset tutkinnot muuttuvana työmarkkinavaluuttana. Teoksessa MR, Järvinen, R. Rinne & E. Lehtinen (toim.). Yliopistot ja muuttuva työelämä. Turku: Turun yliopiston kasvatustieteiden laitos, Turun yliopiston täydennyskoulutuskeskus, 13–42.

Rouhelo, A. (2008). Akateemiset urapolut. Humanistisen, yhteiskuntatieteellisen ja kasvatustieteellisen alan generalistien urapolkujen alkuvaiheet 1980- ja 1990 – luvuilla. Väitöskirja. Turun yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. Sarja C, osa 277.

Ruohotie, P. (1982). Aikuisen opiskelumotivaatio. Hämeenlinna: Tampereen yliopiston Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitos.

Ruohotie, P. (1998). *Motivaatio, tahto ja oppiminen*. Oy Edita Ab.

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. (toim.) (2005). *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Vastapaino.

Schön, D. (1987). *Educating the reflective practitioner: Toward a new design for teaching and learning in the professions*. Jossey-Bass.

Sheldon, K. & Elliot, J. (1998). Not all personal goals are personal: Comparing autonomous and controlled reasons for goals as predictors of effort and attainment. *Personality and social psychology bulletin*, 24(5), 546-557.

Sheldon, K. & Elliot, J. (1999). Goal striving, need satisfaction, and longitudinal well-being: the self-concordance model. *Journal of personality and social psychology*, 76(3), 482.

Suutari, M. (2003). *Korkeakoulutettujen työelämänurien alkuvuodet*. LAASER-projektin loppuraportti. AKAVA.

Svinhufvud, Kimmo (2008). Palaute ongelmanratkaisuna: opponentin tekstipalaute graduseminaarissa. *Kasvatus* 39 (5), 439–455.

TENK (2023). *Tutkimuseettinen neuvottelukunta*. HTK 2023 -ohjeeseen 22.2.2022 mennessä sitoutuneet organisaatiot. Saatavilla <https://tenk.fi/fi/tiedevilppi/htk-ohjeeseen-sitoutuneet-organisaatiot>. (Luettu 19.3.2023)

Toom, A., Heide, T., Jäppinen, V., Karjalainen, A., Mäki, K., Tynjälä, P., ... & Karvonen, A. (2023). Korkeakoulupedagogiikan tila ja uudistaminen-arviointi: Julkaisut 22: 2023.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2009). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi.

Tynjälä, P. (2008). Työelämän asiantuntijuus ja korkeakoulupedagogiikka. *Aikuiskasvatus*, 28(2).

Uusiautti, S. (2019). Tunnista vahvuutesi ja menesty. Helsinki: Kirjapaja

Vanhanen, E. (2011). Vertaistuki verkkokeskustelussa – neuvottelevaa tukea ja autoritääristä auttamista. *Janus: sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön tutkimuksen aikakauslehti*, 19(1), 36–51.

Vauras, M., Salo, A. & Kajamies, A. (2018). Motivationaalisesti haavoittuvat lapset kasvun eri poluilla. Teoksessa Salmela-Aro, Katariina (toim.). *Motivaatio ja oppiminen*, 77–100. PS-kustannus

Vasalampi, K., Salmela-Aro, K., & Nurmi, J. E. (2009). Adolescents' self-concordance, school engagement, and burnout predict their educational trajectories. *European psychologist*, 14(4), 332.

Vasalampi, K. (2017). Itsemääräämisteoria. Teoksessa: K. Salmela-Aro & J. Nurmi (toim.) *Mikä meitä liikuttaa: Motivaatiopsykologian perusteet* (3., täysin uudistettu

painos.). PS-kustannus, 54–65.

Vuorinen, P. & Valkonen, S. (2007). Korkeakoulutuksesta työelämään: työhön sijoittuminen ja työelämävalmiudet kaupan ja tekniikan alalla (No. 37). Koulutuksen tutkimuslaitos.

Verkkosivut ja uutiset:

Digivisio 2030 (2021). Verkkosivu. Viitattu: 23.9.2023. Saatavilla: <https://digivisio2030.fi/>

Helsingin yliopisto (2022). Opintosuunnat, kasvatustieteiden kandiohjelma. Verkkosivu. Viitattu: 09.11.2022. Saatavilla: <https://www.helsinki.fi/fi/koulutusohjelmat/kasvatustieteiden-kandiohjelma/opiskelu/opintosuunnat#ylei%C2%ADnen-ja-ai%C2%ADkuis%C2%ADkas%C2%ADva%C2%ADtus%C2%ADtie%C2%ADde>

MTV Uutiset (2019). Yliopistoissa tutkinnon loppuun asti suorittaneista vain alle kolmasosa valmistuu tavoiteajassa – Katso aloittain, missä ajassa ja minkä verran opiskelijat valmistuvat 2019. Verkkouutinen. Julkaistu: 29.11.2019. Viitattu: 09.11.2022. Saatavilla: <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/yliopistoissa-tutkinnon-loppuun-asti-suorittaneista-vain-alle-kolmasosa-valmistuu-tavoiteajassa-katso-aloittain-missa-ajassa-ja-minka-verran-opiskelijat-valmistuvat/7642258>

Yle Uutiset (2014). Korkeakoulutetut nuoret vaikeuksissa työhaussa. Julkaistu: 5.12.2014. Viitattu: 19.3.2023. Saatavilla: <https://yle.fi/a/3-7542778>

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö YTHS 2017. Jännittäminen osana elämää – opiskelijaopas.

LIITE 2. Haastattelu

Lähtökohtana haastateltavan oma kertomus, jota tarkennetaan lisäkysymyksillä. Kysymysten järjestyksellä ei ole väliä, kunhan teemat tulee käytyä läpi.

Taustaa

Kerrotko nykyisestä opiskelu- ja työtilanteestasi?

Miten olet tähän tilanteeseen päätenyt?

Motivaatio

Vapaaehtoisuus

Miten olet päätenyt opiskelemaan kasvatustiedettä / mediakasvatusta / aikuiskasvatustiedettä?

Mikä tai mitkä asiat ovat motivoineet sinua opinnoissa?

Onko opintojen mielekkyydellä merkitystä sinulle?

Arvostatko opiskelua?

Yhteisöllisyys

Mitkä asiat tai tekijät ovat ajaneet sinua eteenpäin opinnoissa?

Koetko, että opiskelijakavereilla on vaikutusta opiskeluusi?

Minkälainen merkitys yliopistoyhteisöllä (opettajat, muu henkilökunta) on opiskeluusi?

Millaista kannustusta saat ystäviltä tai perheeltä opiskeluusi?

Vaikuttavatko mielestäsi heidän kommenttinsa tai mielipiteensä sinun suoriutumiseesi opinnoissa?

Itsensä toteuttaminen

Saatko jotain palkintoa tai palkitsetko itseäsi jotenkin, kun onnistut koulutöissä (esim. tentti tai essee). Jos kyllä, niin kerro esimerkki

Kuvaile, miten olet opintojen aikana kehittynyt.

Minkälaisia tietoja tai taitoja olet oppinut opintojen aikana?

Opinnot, näkemys työkentästä & asiantuntijuus.

Minkälaisia odotuksia sinulla oli tulevasta työkentästä opintojen alkuvaiheessa?

Miten näet tällä hetkellä oman alan työkentän ja onko se muuttunut opintojen edetessä?

Mistä saanut tiedon omasta työkentästä?

Koetko, että sivuaineilla on merkitystä omaan työllistymiseen?

Koetko, että sivuaineilla on ollut vaikutusta sinun asiantuntijuuteesi?

Oletko tehnyt harjoittelun?

Koetko, että harjoittelusi oli oman tulevan työkentän työtä tai oliko sitä lähellä sitä työtä mitä tulet tekemään

Minkälaista työtä olisit kiinnostunut tekemään?

Minkälaiset asiat voisivat auttaa sinua pääsemään näihin työtehtäviin?

Mitkä taas koet, että voivat olla esteenä sinulle?

Millaista osaamista tai asiantuntijuutta tulevaisuutena tarvitset?

Lopuksi

Kiitos haastattelusta, olisiko sinulla kysyttävää tai vielä jotain mitä haluaisit loppuun sanoa

LIITE 1. Haastattelupyyntö

Hei, Sinä Lapin yliopiston maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelija.

Tutkin pro gradu -tutkielmassa motivaatiotekijöitä, mitkä vaikuttavat Lapin yliopiston maisterivaiheen kasvatustieteen opiskelijoiden opinnoissa menestymiseen. Etsimme tutkimukseemme haastateltavaksi kasvatustieteen maisterivaiheen opiskelijoita, jotka ovat opinnoissa loppusuoralla. Tutkielman ohjaaja on Hanna Vuojärvi. Haastatteluun on varattu aikaa noin tunti. Nauhoitan haastattelun ja puran sen kirjalliseen muotoon. Käsitelen haastatteluaineiston luottamuksellisesti ja nimettömänä niin, että tutkimusraportista ei voi tunnistaa yksittäistä vastaajaa. Säilytän haastatteluaineistoa vain omalla koneella ja niin kauan, kun sitä analysointiin tarvitsee. Hävitän aineiston, kun olen palauttanut valmiin tutkielman.

Vastaa mielellämme kysymyksiisi myös jälkikäteen, mikäli sinulla ilmenee jotakin.

Ystävällisin terveisin,

Iivari Kiljunen

lkiljune@ulapland.fi